Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — הײַנט 10 זײַטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 50	Łódź, Niedziela 28 lutego 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, זונטאג, כ״א אדר א׳ תרצ״ב	№ 50

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

וויכטיג פאר כלות!

אין מיין ניי-ערעפענטע געשעפט בעקומט מען אויף אבנעץ די שענסטע

חופה-קליידער

פאר כלות, ווי אויך די שענסטע באלאווע קליידער צו די ביליגסטע פרייזען.

פיעטריקאווער 294,

רעכטע אפיצינע, 3 טער שטאק.

קומט און איבערצייגט אייך! 872

צו דער האכצייט פון

ה׳ ישראליק וואלדמאן (פאריז)

מיט פרל. ראזא גרינשטיין (פאריז)

וועלכע קומט פאר היינט, דעם 28 פעברואר 1932 אין פאריז, ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכער צוקונפט. 1806 פאמיליע ווייסבארד

מזל-טוב ווינשן מיר צו דער חתונה פון ה׳ ישראליק וואלדמאן (פאריז) מיט פרל. ראזא גרינשטיין (פאריז) וועלכע קומט פאר היינט. ד. 28 פעברואר. זאל אייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין

1307 פאמיליע שמשופאק

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע, ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל אין מאדערנעם קארלסבאדער סיסטעם מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבערא-בעוואוסטער צוקערביע

ב. וויינבערג

38 פיעטריקאווער 38

טעל. 143-82

פאר מאגענליידנדע

ראבארבער-וויין

פיפסין-וויין

אין פרימא קוואליטעט צו בעקומען אין דער וויינהאנדלונג פון

E. SZYKIER

Północna 1, tel. 107-84

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טעז ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

נעמט אויף אין ... פון 12—2 און פון 5—7, ... 17 פון 10 — 11

גיט אכטונג אויף דער פאבריקס-מארקע מיט דעם נאמען פון

וואַרנונג!

שוין זייט 50 יאהר פאבריצירט מיין פירמע

Łódzka Manufaktura Pluszowa
Teodor Finster

בעט-פלוש-קאפעס פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע דריי-עק מיט די אותיות Ł M P און צוגעגעבען דעם נאמען

Ł M P

TEODOR FINSTER

די איבערבייטונגען, וואס זענען בעקאנט אין גאנץ לאנד מיט זייער גוטסקייט און אויספראבירטע קוואליטעט שמ׳ען מיט זייער אלגעמיינער אנערקענונג און האבען זייער פערטיגעשטעלטע רעמאמע צווישען די אפנעהמער.

די לעצטע צייטען בעמיהט זיך די קאנקורענץ נאכצומאכען די דאזיגע, בעצייכענענדיגע דערביי מיין שוץ-מארקע, ווי צום ביישפיל דעם דריי-עק, איינשטעלענדיג אנשטאט די אותיות Ł M P און דעם נאמען TEODOR FINSTER — אנדערע עהנליכע אותיות אהן א נאמען. דאס איז א געוועהנליכער מאנעוור אריינצופיהרען די אפנעהמער אין טעות און א חשק איינצורעדען די קויפער מינדערווערטיגע נאכמאכונגען אנשטאט די בעקאנטע און אויספראבירטע סחורה און סיי אין דער קוואליטעט פון די קאפעס פון דער פירמע

ŁODZKA MANUFAKTURA PLUSZOWA

TEODOR FINSTER

די איצטיגע צייטען זענען שווער, און מ׳זאל אויסגעבען געלד אויף מינדערווערטיגע פאלסיפיקאטען, די פולע גאראנטיע סיי אין דער קוואליטעט און ניסקייט גיבען נור די קאפעס פון דער פירמע

Łódzka Manufaktura Pluszowa TEODOR FINSTER

וואַרנונג: די קאפעס פון מיין פירמע זענען צו בעקומען ביי די הורט-סוחרים:

w Łodzi — WOLF PAKUŁA, ul. Południowa 2

i J. ROTENBERG, ul Nowomiejska 1

w Warszawie — A. A. LITMANOWICZ, ul. Gesia 5

וויכטיג נייעס!

פערקויף

פון פערשידענע בוימוואלענע רעשטלעך פאפעלין, באטיסט, לייווענד, מושלין, נאנסוק א. אז. וו. אויף מעטער און אויף וואג צו קאנקורענץ-פרייזען

מ. לאנדסבערג

צעגעלניאנא 23, פראנט, 1. שט.

נעדיינגט דעם אדרעס!

אומזיסטע מעדיצינישע הילף

ערטיילט דער הילפס-פעראיין

„נותן לחם"

14 סאלבא 14

מעלדען זיך אין סעקרעטאריאט פון 4—7 אוו.

אין טיפסטען צער זענען מיר מודיע אונזערע מיטגלידער ווי אויך אונזערע מתפללים, דאס נאך שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער פערוואלטונגס-מיטגליד פון דער חברה „שומרי שבת" שייבלער׳ס ראיאן, גליבנא 60

אברהם יהודה רודניצקי נ״ע

מיר בעטען זעהר אלע מיטגלידער און מתפללים צוצוטיילען דעם נפטר זיין פערדינטען לעצטען כבוד און אנטייל צו נעהמען אין דער לוי׳, וואס קומט פאר היינט, זונטאג, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז גליבנא 55.

די פערוואלטונג פון חברה שומרי שבת שייבלער׳ס ראיאן

יו״ר פישל האללע, המזכיר איטשע מאיר פייערשטיין;

הגבאים מבית התפילה גלובנא 60

1298 יהושע ווייסקאפף, איטשע מאיר ראזעי, אלי-הו קאטעק

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער געוועזענעם לייטער און קאפיטאן הילארי שטראוויס צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכען

פאטער

1300 ראווערען-סעקציע ביי „בר-כוכבא"

Dr. Różaner

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98

נעמט אן פון 8—10; 4—8 אוונד.

זונטאג פון 9 ביז 10 פריה.

אנאנסען אין „לאדזשער פאלקסבלאט"

האבען דעם גרעסטען ערפאלג

אונזער טיפען מיטגעפיהל און ביילייד דריקען מיר אויס אונזער ח׳ מיטגליד מרדכי ציגלער און פאמיליע צוליב׳ן טויט פון זיין פאטער, לאנג-יעהריגער מיטגליד פון שניידער-צעך

הערש נ״ע

זייט געטרייסט.

די פערוואלטונג פון שניידער-צעך

1279 אין לאדז, פיעטרקאווער 20.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

ה׳ אברהם ראטבארד

צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זיין אומפערגעסליכער פרוי

רחל ע״ה

דער פערסאנאל און די ארבייטער פון דער פירמע

1277 **מ. ראטבארד.**

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אין עלטער פון 43 יאהר געשטארבען מיין היסגעליבטע פרוי, אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער, שוועסטער, שוועגערין און טאנטע

נ. ע.

רחל ראטבארד

בת הרב ר׳ שמעון ז״ל (מולשטיוב)

(געבוירענע הערץ)

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 28-טען פעברואר 1932, כ״א אדר א׳, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, זאווארזקא 16 A. וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

1302 **די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.**

ליידענשאפטליכע דעבאטע אין סיים
וועגען געזעץ, וואס רעפארמירט דאס שול-וועזען

וואַרשא, 27. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) פרייטאג האָט דער סיים פון אינדער־פריה אָן זיך בעשעפטיגט מיט די בעריהמטע נייע שול־געזעצען פון דער רעגירונג.

אין הסכם מיט זייער דערקלערונג, האָבען די קלובען פון „צענטראלעוו" אין דער זיצונג זיך

נישט בעטייליגט

ענדעקעס און די נאציאָנאַלע מינדערהייטען בעטיי־ליגען זיך יא אין דער זיצונג, אַרויסטרעטענדיג מיט שאַרפע רעדעס וועגען די נייע שול־געזעצע.

אַ גאַנצען פאַרמיטאָג בעשעפטיגט זיך דער סיים מיט'ן געזעץ־פראיעקט וועגען דער אַלגעמיינער אָרגאַניזאַציע פון שול־וועזען אין פוילען.

דער ערשטער דעפוטאט קאַרנעצקי (ג. ד.) ווייזט אָן, אַז אייגענטליך האָט דער דאָזיגער פּראָ־יעקט (וועלכער גיט דעם מיניסטער דאָס רעכט צו פערקלענערן די לערן־צייט אין די פאָלקס־שולען אויף איין יאָהר) דעם צוועק צו רעדוצירען די אויסגאַבען אויף פאָלקס־בילדונג און צו פער־לאַטען מיט דעם געלד די לעכער פון בודזשעט.

ווייטער ווייזט ער אָן אַז דער רעגירונגס־פּראָ־יעקט (וועלכער פיהרט איין 3־קלאַסיקע שולען) נעמט אינגאַנצען צו די מעגליכקייט ביי

די דאָרפישע קינדער

וואָס ענדיגען די פאָלקס־שול, אַריבערצוגעהען אין דער גימנאַזיע. אַ קינד, וואָס וועט אַרויסגעהענ־דיג פון דער דאָרפישער פאָלקס־שול, זיך וועלען ווייטער לערנען, וועט פריהער מוזען אַריין אויף עטליכע יאָהר אין אַ פאָלקס־שול פון העכערען טיפּ און ערשט פון דאָרט קענען אַריבער אין גימ־נאַזיע. אַפילו די פּויערים־קינדער, וואָס וועלען שוין האָבען די מעגליכקייט צו פאָהרען אין שטאָט אַריין אין אַ „העכערער" פאָלקס־שול, וועלען אויך מוזען צוריק אַהיימפאָהרען מיט גאָרנישט, ווייל אין די שטאָטישע שולען איז נישט פערהאַן גענוג אָרט פאַר די אָרטיגע קינדער.

נאָכדעם ווי דער „איינסל"־דעפּוטאַט מאַקאַרסקי האָלט אַ לויב־רעדע פאַר דעם געזעץ־פּראָיעקט, נעמט אַ וואָרט דער ענדעק סטוזשעלסקי.

ער ווייזט אָן, אַז דער נייער געזעץ איז אַ דיקטאַטאָרישער. פון 60 פּונקטען פון געזעץ זענען אין 28 פאַראויסגעזעהען ברייטע פולמאַכטען פאַר'ן בילדונגס מיניסטער.

דער מיניסטער קען טון מיט'ן שול-וועזען וואס ער וויל

דער רעדנער טרעט שאַרף אַרויס געגען דעם, וואָס דער נייער געזעץ שטרעבט צו פערוואַנדלען די יוגענט אין אַ געהאָרכזאַם ווערקצייג פון דער סאַנאַציע און צו דערציהען אַ דור פון „קנעכטישע אונטערטאַנען".

בכלל איז די רעדע פון דעם דאָזיגען ענדעק געווען אַ זעהר שאַרפע און טרעפליכע, נישט מעהר אין זיין מויל האָבען די ווערטער וועגען „פרייען בירגער" און וועגען „אַ געזונטער יוגענט מיט אויפגעהויבענע קעפּ" מאָדנע געקלינגען. נישט ווילענ־דיג, האָט מען זיך דערמאָנט די „אויפגעהויבענע קעפּ" פון די כוליגאַנעס מיט די „גרינע בענדלעך"...

מיט אַ שטאַרקער רעדע איז דאַן אַרויסגעטרע־טען די אוקראַינישע דעפּ. רודניצקאַ זי האָט אָנגע־וויזען, אַז סך הכל זעקס וואָכען זענען אַוועק זייט דער איינער־מיניסטער פּיעראַצקי האָט געגעבען אַ־זעלכע שיינע הבטחות די אוקראַינער און אַט ווערען איצט דערפיהלט די דאָזיגע הבטחות — מען טראָגט אונטער די אוקראַינער

פון העכערען טיפּ (די 7־קל. פאָלקס־שול[illegible] די דערפער ווערען אָפּגעשאַפט), אַזוי אַז דאָס אוקראַי־נישע דאָרף וועט געהאַלטען ווערען אין פינסטער־ניש. די צוויי 8־קל. אוקראַינישע גימנאַזיעס שטעה־ען פאַר דער געפאַהר ליקווידירט צו ווערען. די הויפּט־געפאַהר פאַר די אוקראַינער בעשטעהט אָבער דערין, וואָס מען רייסט אינגאַנצען אַוועק די אוקראַי־נישע קינדער פון די הענד פון די אוקראַינישע דער־ציהער און מען גיט זיי איבער אין די הענט פון פוילישע דערציהער.

זי ענדיגט מיט פאָלגענדיגע ווערטער: „איהר ווילט, אַז די אוקראַינישע יוגענט זאָל זיך אָפּ־זאָגען פון איהרע אידעאַלען. אָבער דאָס איז אַנ־אומזיסטע אַרבייט. מיר וועלען אייך ענטגעגענשטע־לען אַ סאָלידאַרען פראָנט. איהר קענט אונז צונע־מען די ערד.

שטימען: ווער נעמט אייך צו די ערד?

דעפּ. רודניצקאַ: און דער קאָלאָניזאַציע־געזעץ?

שטימען: דאָס איז פאַר עקספּאָרט! דאָס איז פאַר געזיף! פאָלט אין חלשות!

דעפּ. רודניצקאַ: ביז אַ געוויסער צייט קענט איהר איבער אונז אָפּהאַלטען אַ נצחון אויף יענע געביטען, ווי עס דעצידירט די פיזישע קראַפט, אָבער

די נשמה פון אוקראַינישען קינד

וועט איהר זיי אונז נישט אַרויסרייסען!

עס רעדט דאַן

דעפּ. זאַמערשטיין

פון דער יודישער „קאָלאָ". ער קריטיקירט דעם פּראָיעקט און ווייזט אָן, אַז ער נעמט אינגאַנצען נישט אין אַכט די יודישע שולען מיט העברעאיש אָדער יודיש אַלס לערן־שפּראַך. ער ווייזט אויך אָן אויף דער געפאַהר, וואָס עס דראָהט דער יודישער יוגענט נישט צו קענען זיך אַריינבעקומען אין גימנאַזיע פון העכערען טיפּ. (לויט'ן נייעם פּראָ־יעקט וועלען זיין צוויי טיפּען גימנאַזיעס — אַ נידער־ריגער און אַ העכערער — אַ ליצעום).

דעפּ. זאַמערשטיין שטרייכט נאָך אונטער, אַז דאָס דאָזיגע געזעץ בעהאַלט אין זיך

אַ פערמאַסקירטען נומערוס קלאַוזוס

ער ברענגט פאַקטען פון רדיפות אויף יודישע פּראָ־פעסיאָנעלע שולען, ער דערצעהלט, אַז [illegible] דאָ

נישט לאַנג האָט מען נישט דערלויבט צו עפענען אַ שניידער־שול פאַר יודישע אַרבייטער, ער דריקט אויס זיין מורא, אַז יודען וועלען אינגאַנצען אַרויס־געשטויסען ווערען פון די פּראָפעסיאָנעלע שולען.

דערביי ברענגט ער אָנ'אינטערעסאַנטע ציפער, אַז די לעצטע 6 יאָהר האָט זיך די אַלגעמיינע צאָהל סטודענטען פערגרעסערט אויף 6 טויזענט בעת די צאָהל יודישע סטודענטען איז געפאַלען אויף 800.

ווייטער איז אַרויסגעטרעטען דער גלח שידעל־סקי, וועלכער לויבט שטאַרק דאָס געזעץ, ווייל ער זאָגט פיל פאַר פערשטאַרקען דעם רעליגיעזען בעוואוסטזיין פון דער לערער־יוגענט.

נאָך איהם טרעט אַרויס דער קאָמוניסטישער דעפּוטאַט ראָזענבערג.

ער שטרייכט אונטער, אַז דאָס געזעץ איז גע־שאַפען געוואָרען אין אַ צייט, ווען [illegible] קינדער געפינען זיך אויסער דער שול, דאָס געזעץ האָט דעם ציל צו פערשטאַרקען דעם פאַשיסטישען איינ־פלוס אויף דער יוגענט, וועלכע גיט זיך נישט אַזוי גיך אונטער אַזעלכע איינפלוסען.

מען האָט אַריינגעפיהרט דעם נידעריגען טיפּ שולען, כדי אויף אַזאַ אופן צו האַלטען נאָך מעהר אין פינסטערניש די קינדער פון די [illegible].

דאָס געזעץ — זאָגט דער רעדנער — עפענט אַ ברייט פעלד פאַר די

איינפלוס פון קלער פון אלע רעליגיעס

אויף דער שול. קיין געלט אויף שולען איז נישטאָ, ווייל דאָס געלט וועט אויסגע[illegible] אויף צלך, וואָס האָט נישט קיין שום שייכות מיט די בויט־בעדערפענישען פון די פאָלקס־מאַסען.

ווען דער רעדנער הויבט אָן צו ברענגען פּרטים פון סאָוועטישען בודזשעט רופט איהם דער סיים־מאַרשאַלעק 3 מאָל צו אָרדנונג און נעמט ביי איהם ענדליך אָפּ דאָס וואָרט.

עס האָבען נאָך גערעדט אַ רייה רעדנער. צווי־שען זיי האָט אויך גענומען אַ וואָרט דעפּ. גרינבוים (זיין רעדע געבען מיר בעזונדער אויף דער 4־טער זייט) די דעבאַטע האָט זיך פערצויגען ביז 7 [illegible] אין דער נאַכט אַריין. עס האָט געזאָלט רעדען דער בילדונגס־מיניסטער יענדזשעיעוויטש, אָבער ער איז פלוצים נישט געזונד געוואָרען און האָט נישט געקענט זיך בעטייליגען אין דער דעבאַטע.

שבעת ביינאַכט איז דאָס געזעץ אָנגענומען געוואָרען אין דער 2־טער און 3־טער לעזונג.

סע־ונגען אָפּוואַרפען וועלען די ענדעקעס שטימען געגען געזעץ.

דאַן רעדט דעפּ. טשאַפּינסקי (פּ.פּ.ס.), ער זאָגט, אַז אין פערלויף פון 2 טעג איז דאָס שול־וועזען איי־בערגעקעהרט געוואָרען מיט'ן קאָפּ אַראָפּ, ער זאָגט, אַז אַלע מלוכות וועלכע האָבען אַ דיקטאַטור פון איין פּאַרטיי שטרעבען דערצו, אַז דאָס שול־וועזען זאָל צופּאַסט ווערען צו זייער דיקטאַטור, אַזוי איז אין רוסלאַנד און אין איטאַליען, אין פּוילען וויל מען אויך דאָס איינפיהרען דער רעדנער רופט אָן דאָס געזעץ — אַ פּאָליציי־איש, וועלכעס איז גע־ווענדעט צו פערניכטען דאָס פּריוואַטע שול־וועזען.

ס'רעדען נאָך די דעפּוטאַטען רודניצקאַ (אוקראַינער) און ביטנער (כ. ד.), דאַן בעקומט אַ וואָרט דעפּ. צאַר (ב. ב.) דעפּ. צאַר האָט אויפגעוויזען, אַז דאָס נייע שול־געזעץ איז פולשטענדיג אין הסכם מיט דער קאָנסטיטוציע.

דאַן רעדט דעפּ. זאַמערשטיין, וועלכער חידש אָן אויף דער געפאַהר וואָס דראָהט דעם פּריוואַטען שול־וועזען. ער זאָגט, אַז דאָס געזעץ דאַרף נישט הייסען וועגען פּריוואַטען שול־וועזען, נאָר געגען שול־וועזען.

דעפּ. פּיאַטראָווסקי (פּ. פּ. ס.) רעדט אַרום די לאַגע אין שול־וועזען, ער ווייזט אָן, אַז אָפיציעל האָבען אין פּוילען 300 טויזענד קינדער נישט קיין שול, פאַקטיש האָבען אָבער 900 טויזענד קינדער נישט קיין שול.

דער סיים־מאַרשאַלעק לאָזט נישט דעם רעד־נער רעדען אין אַלגעמיין וועגען שול־וועזען. דעפּ. פּיאַטראָווסקי זאָגט זיך דעריבער אַלס פּראָטעסט אָפּ פון וואָרט.

דעפּ. גרינבוים ווייזט אָן אויף דער פערפאָלגונג פון יודישען און העברעאישען שול־וועזען, ווען דער רעדנער דערמאָהנט וועגען דעם, אַז דער ענדעק סטראָנסקי האָט געהאַלטען אַ גוטע לעקציע וועגען שול־וועזען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען הערט מען פון די סאַנאַציאַנישע בענק

— אַ לעקציע האָט ער אייך געגעבען אַ גוטע, אָבער געשלאָגען האָט ער אייך אויך גוט.

דעפּ. גרינבוים: מיר האָבען בעקומען פון ביי־דע זייטען געשלאָגען, אָבער וועגען דעם רעד איך איצט נישט.

ס'איז געקומען צו אַ שאַרפען ווערטער־אויס־טויש צווישען דעפּ. גרינבוים און ווישליצקין.

דער ענדעקישער פאָרשלאַג וועגען אָפּשיקען דעם געזעץ־פּראָיעקט אין דער קאָמיסיע ווערט אָפּגעוואָרפען.

דאָס געזעץ וועגען פּריוואַטען שול־וועזען איז אָנגענומען געוואָרען.

דער סיים טרעט דאַן צו צו בעטראַכטען דאָס [illegible]־געזעץ. שפּעט ביינאַכט ווייזט זיך אַרויס, אַז אין סיים איז נישט פאַראַן קיין קוואָ־רום און די זיצונג ווערט געשלאָסען, די נאָהענטסטע זיצונג קומט פאָר דינסטאג.

די שבת'דיגע זיצונג

וואַרשא, 27. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) היינט האָט זיך אין סיים אָנגעהויבען די דעבאַטע איבער'ן געזעץ וועגען פּריוואַטען שול־וועזען. דער „צענטראָלעוו" איז שוין צו דער זיצונג געקומען. דער ערשטער נעהמט אַ וואָרט דער ענדעק קאָנעצקי, וועלכער בעקעמפט שטאַרק דאָס געזעץ און טראָגט אַריין אַ רייה אויסבעסערונגען, צום סוף ערקלערט ער, אַז אויב דער סיים וועט די אויסבעס־

לעמבערגער שטאט-פרעזידענט רעדוצירט די סובסידיע פאר דער יודישער קהלה מיט 50 טויזענד זל.

לעמבערג, 27. (טעלעפאָניש דורך יט"א) דער שטאָט־פּרעזידענט האָט רעדוצירט די סובסידיע פאַר דער יודישער קהלה מיט 50 טויזענד זלאָטעס. הגם דער פריהערדיגער בירגער־מייסטער האָט צו־געזאָגט די גאַנצע אויסצוצאָהלען.

דעפּ. [illegible] האָט זיך ווענדען דעם ענין געווען דעם צום וואַיעוואָדע און ערקלערט, [illegible] פון שטאָט־פּרעזידענט וועט נישט אויסגע־נוצט ווערען וועט דעפּ. [illegible] זיך אָפּזאָגען אין דימיסיע.

רעוומאטיזם אדער עפּעס אנדערש —

די הויפּטזאַך איז, איך פיהל מיך ווידער פּולקו־מען געזונד און קען ווי פריהער אַרבייטען, שרייבט אונז צ. א. פּ[illegible] וו. סוסקאַ, וואַרשאַ, סטאַרע־מיאַסטאָ 4/6. אַ סך יאָהרען האָב איך זיך אַרומגעדאָקטערט בכדי פּטור צו ווערען פון מיינע שמערצען, וועלכע איך האָב געפיהלט באַלד אין די פּלייצעס, ראַנד אין די הענט און פיס. דאָס איז אוודאי פונ'ם ווייטאָג, אַ פערקיהלונג — האָבען יעטווער געזאָגט, דאָ העלפט נאָר די וואַרעמקייט. אָבער איך האָב איז רעש נישט געקענט אויסהאַלטען: דאָס איז רעוומאַטיזם אָדער גיכט — דאָ מוז מען דיעט לעבען, האָבען אַנדערע געזאָגט. איך האָב מאַנכע צייטען קיין פלייש נישט געגעסען און פערשידענע פון דער אַפּטייק אויסגע־פּרובט. עס איז מיר אָבער וואָס אַמאָל ערגער גע־וואָרען. וואָס דאָס איז באמת געווען, קען איך ביז היינט נישט זאָגען. דער עיקר איז, זייט איך האָב אָנגעהויבען נעמען טאָגאַל פיהל איך יעצט גאַרנישט פון מיינע פריהערדיגע שמערצען, און קען ווידער נאָרמאַל אַרבייטען. טויזענדער בעפּלאָגטע זענען דורך טאָגאַל צוריק געזונד געוואָרען! ביי רעוומאַ־טיזם, פּאָדאַגרע, רייסען אין די גלידער, ברוסט און קרייז, נערווען און קאָפּשמערצען, גריפּע, פערקיהלונגען און ענליכע קראַנקהייטען ווירקט טאָגאַל־טאַבלעטען שנעל און זיכער. טאָגאַל שטילט נישט נאָר די שמערצען, נאָר איז אויך עוקר מן השורש די קראַנקהייט. אַפילו ביי לאַנגיעהריגע ליי־דען האָט מען איבעראַשענדע ערפאָלגען דערגרייכט איבער 6000 דאָקטוירים־אַטעסטאַטען. פּרובט נאָר היינט אַליין אויס, אָבער פערלאַנגט אין אייער אייגענעם אינטערעס נאָר טאָגאַל: ס'איז נישטאָ קיין בעסער מיטעל. אין אַלע אַפּטייקען.

אַ נייע מתנה

די נייע שול־געזעצען, וועלכע האָבען דעם צוועק אַ סוף צו מאַכען צום אוקראַינישען שול־וועזען. ערשטענס ווערט ביי די גאַנץ אינגאַנצען אָפּ־גענומען די מעגליכקייט צו שאַפען אַ פאָלקס־שול

◆◆◆ קלאנג-קינא-טעאטער ◆◆◆

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!
העלדישע עפּאָפּיי פון די געשיכטען פון די קאַמפּען מיט'ן צאַריזם וועגען דער אומאָבהענגיגקייט פון פוילען א. ו.

10 פון פאוויאַק

מייכטיגער פילם אויפ'ן גרונד פון די זכרונות פון Jan-Jur Gorzechowski

אין די הויפּטראָל:
ZOFJA BATYCKA
BOGUSŁAW SAMBORSKI
ADAM BRODZISZ
KARLINA LUBIENSKA
JOZEF WĘGRZYN

אנהויב אין נעוו. טעג 4 נאכמיטאג,
שבת און זונטאג—12 א זייגער בייטאג,
נאכסטער פּראָגראַם: „דערליזונג"
לויט טאלסטאי

ערב א פראטעסט-שטרייק
פון 20,000 שטאטישע בעאמטע און ארבייטער
צוליב'ן נייעם געזעץ וועגען שטאטישע זעלבסט-פערוואלטונגען

אויף דער פערזאַמלונג פון די שטאָטישע אָנגעשטעלטע, וואָס האָט זיך פערצויגען ביז שפּעט אין דער נאַכט, זענען געווען ביז 3000 מאַן. צום ווינציגסטען האָבען די רעדנער גערעדט וועגען די נישט רעגולערע אויסצאָהלונגען. דער עיקר פון דער פערזאַמלונג איז געווען — די פאַרשטייענדיגע לוין־רעדוקציע פאַר די שטאָטישע אָנגעשטעלטע און אַרבייטער, וועלכע זענען [illegible] מיט דעם נייעם געזעץ וועגען די שטאָטישע זעלבסט־פערוואַלטונגען.

די שטאָטישע אַרבייטער און אָנגעשטעלטע שטעהען פאַר אַ רעדוקציע פון 40 פּראָצענט פון לוין, [illegible]

די לוין־בעדינגונגען פון די שטאָטישע אָנגעשטעל־טע און אַרבייטער. דאָס וועט בעשלאָסען ווערען אויף אַנ'אַלגעמיין מלוכה'שען אופן, עס ווערען ליקווידירט אַלע ביז־איצטיגע אָפּמאַכען פון די שטאָטישע אַרבייטער און די שטאָט־פערוואַלטונגען.

די פערזאַמלונג איז געווען אַ הייסע. עס זענען אַרויסגעטרעטען פיל רעדנער. טייל רעדנער [illegible]

רען צו דערקלערען אַ פּראָטעסט־שטרייק געגען די לוין־רעדוקציעס, געגען דעם נייעם זעלבסט־פער־וואַלטונגס־געזעץ לויט וועלכען עס ווערען געשע־דיגט די אינטערעסען פון די שטאָטישע אָנגע־שטעלטע.

צום סוף איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע וועגען אַ געמיינזאַמע אַקציע געגען די [illegible]

[illegible] 20 טויזענד שטאָטישע אַרבייטער און אָנגעשטעלטע [illegible]

כינא וויל אפנעמען מאנדזשוריען
ווייטערדיגע שלאכטען נעבען שאנכאי

שאנכאי, 27 (ספ. טעל.) די קאמפען ארום קיאנג-וואן זיינען בעניים געווארען מיט דער גאנצער פערביסענקייט.

* * *

אין גאנץ כינע ווערט פערשפארט דער באיקאט געגען יאפאנישע סחורות. אין אייניגע ערטער האט מען פאגראמירט די יאפאנישע געשעפטען. די סחורות האט מען ארויסגעטראגען אויף די עפענטליכע פלעצער און זיי פערברענט.

* * *

פון נאנקין איז בעקומען מודיע, אז די נאציאנאלע כינעזישע רעגירונג האט מדבר צו פארמירען אן ארמעע אונטער דער אנפיהרונג פון טשאו-קא-שעק, וועלכע זאל אנהויבען קריגס-אפעראציעס מיט'ן ציל צוריק אפצונעמען מאנדזשוריע.

* * *

די הויפט-שטאט פון דער נייער מאנדזשורישער רעפובליק ווערט איבערגעטראגען פון מוקדען קיין טשאו-שון. דער אפיציעלער נאמען פון מאנדזשוריע וועט זיין „מאנשא קוא". דער געוועזענער כינעזישער קייזער און איצטיגער שעף פון דער מאנדזשורישער רעפובליק פו-אי האט בעקומען דעם טיטול טשין-טשען, וואס בעטייט „העכסטער מאכט-האבער".

טאקיא, 7 (ספ. טעל.) היינט האבען די יאפאנער געמאכט א נייע אטאקע מיט עראפלאנען אויף האנג-טשא.

א יאפאנישער עראפלאן האט זיך געמוזט אראפלאזען ביים טייך טשען-טיאנג. דער עראפלאן איז אינגאנצען פערניכטעט.

די שלאכט ווענען שאנכאי

לאנדאן, 27 (ספ. טעל.) פון שאנכאי מעלדעט מען, אז אין פערלויף פון דער לעצטער נאכט האבען די יאפאנער בעניים א שטארק ארטילעריע-פייער אויף דעם כינעזישען פירטעל. צוליב דער שיסעריי איז אויסגעבראכען א ריית שרפות. אין דערזעלבער צייט האבען די יאפאנישע באטעריעס אנגעהויבען צו באמבארדירען די כינעזישע פאזיציעס צווישען וואו-סונג און דעם כינעזישען פירטעל אין שאנכאי.

פון וואשינגטאן מעלדעט מען, אז דער יאפאנישער אמבאסאדאר האט אין אויסערן-מיניסטעריום ערקלערט, אז די יאפאנישע רעגירונג איז ריידי צו בעטראכטען יעדען פארשלאג אפצושטעלען די קריגס-טעטיקייט נעבען שאנכאי, ווען די כינעזער וועלען נאר צוריקציהען זייערע טרופען.

אין די אינטערנאציאנאלע פאליטישע קרייזען וויל מען מאכען דעם פארשלאג, אז נעבען שאנכאי זאל פעסטגעשטעלט ווערען א נייטראלער שטח, וואס זאל בעזעצט ווערען פון פרעמד מיליטער.

נייער יאפאנישער מיליטער-אנפיהרער

מאסקווא 27 (ספ. טעל.) דער ביזאיצטיגער וויצע-קריגסמיניסטער סוגיאמא, איז בעשטימט געווארען אלס הויפט-אנפיהרער פון דער יאפאנישער ארמעע אין כינא, אלס וויצע-קריגס-מיניסטער איז בעשטימט געווארען קאיזא.

פערלוסטען פון ביידע צדדים

פאריז 27 (ספ. טעל.) לויט אפיציעלע יאפאנישע ידיעות האבען די כינעזער ביי די לעצטע שלאכטען געהאט א פערלוסט פון 1000 טויטע בעת די יאפאנער האבען נאר געהאט 120 טויטע.

מלחמה-קרעדיטען

פאריז 27 (ספ. טעל.) די פאריזער פרעסע מעלדעט, אז נאכדעם ווי אין טאקיא איז אנגענומען געווארען דער בעשלוס וועגען נייע מלחמה-קרעדיטען אין דער הויך פון 22 מיליאן יען, האט די יאפאנישע רעגירונג ווידער פערלאנגט א נייעם קרעדיט פון 98 מיליאן יען.

די יאפאנער פערנומען קיאנג-וואן

טאקיא 27 (ספ. טעל.) די יאפאנער האבען בעזעצט קיאנג-וואן. די יאפאנער האבען ביי דער דאזיגער שלאכט פערלוירען 1500 טויטע, די כינעזער 4000 טויטע.

פעליקס ווארבורג רעזיגנירט אלס פארזיצער פון „דזשאינט"

ניו-יארק, 27. (יט"א טעלעגראפיש) פעליקס ווארבורג, וועלכער איז געווען פארזיצער פון „דזשאינט" זייט דער גרינדונג, דאס הייסט זייט דעם יאהר 1914 האט רעזיגנירט פון זיין אמט. אלס נייער פארזיצער איז געוועהלט געווארען פאול בערוואלד דער ביז איצטיגער קאסירער פון „דזשאינט".

פעליקס ווארבורג איז אויסגעוועהלט געווארען אלס ערען-פרעזעס פון „דזשאינט".

בלוטיגע אנפאלען אויף בונדישע ארבייטער
שווער פערוואונדעט געווארען דער בונדישער טוער הערשל הימעלפארב

ווארשא, 27 (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט) זיין א געוויסע צייט קומען אין ווארשא פאר כסדר'דיגע אנפאלען פון „רויטע" אויף בונדישע נאדעל-ארבייטער.

פרייטאג ביינאכט האבען זיך איבער די יודישע גאסען ארומגעדרעהט עטליכע פערשוינען פון דער הינטער-וועלט און בעפאלען אלע אנגעטראפענע בונדיסטען און בעזונדערס די נאדעל-ארבייטער.

אויף עק נאוואליפקי און פשעיאזד האבען די פערשוינען אנגעטראפען דעם בונדישען טוער הערשל הימעלפארב וועלכען זיי האבען שווער פערוואונדעט מיט מעסערס אין קאפ און בויך.

דער 26-יעהריגער ארבייטער יאבלאנקא איז פערוואונדעט געווארען מיט א רעוואלווער-קויל אין קאפ אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

שפעטער איז א חברה בעפאלען דעם ארבייטער-ווינקעל און זיי האבען ארייגעשאסען דורך די פענסטער, עטליכער ארבייטער זיינען פערוואונדעט געווארען.

די דאזיגע בלוטיגע אנפאלען האבען ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג ביי דער יודישער ארבייטערשאפט אין ווארשא.

פראנקרייך ערב א גרויסען קריזיס
פענאמענאלער ארטיקעל פון פירער פון די ראדיקאלען הערריא

פאריז 27 (ספ. טעל.) די אלגעמיינע אויפמערקזאמקייט האט צוגעצויגען דער ארטיקעל פונם פיהרער פון די ראדיקאלען הערריא אין דער צייטונג „ערנובעל". הערריא אנאליזירט די לאגע פון די פראנצויזישע פינאנסען און אויפן סמך פון געוויסע ציפערן און דאקומענטען קומט ער צום אויספיר, אז גאר אינגיכען וועט די פינאנציעלע לאגע פון פראנקרייך זיין נאך ערגער, ווי אין דייטשלאנד.

הערריא זעהט פאר, אז פראנקרייך וועט נישט אויסקומען אהן א דעוואלוואציע. פראנקרייך, דער וועלט-באנקיר, האט אריינגעבראכט ריזיגע סומעס אויף הלוואות אין אויסלאנד, וועלכע ווערען נישט געצאהלט צו דער צייט, האט נעהאלטען מיט גרויסע סימעס בענק, וועלכע האבען באנקראטירט אדער האלטען ביים באנקראטירען. דער שטראם פון גאלד האט זיך שוין אפגעשטעלט, אויף די אנטשטדיגונגס-סומעס פון דייטשלאנד זענען אויך פאראן קליינע האפנונגען, דאס אלץ ברענגט פראנקרייך צו א געוואלדיגען פינאנציעלען קריזיס.

ווידער א באקסער דערהרגעט געווארען
בעת א באקס-מעטש

בערלין, 27. (ספ. טעל.) בעת די בעכטיגע באקס-קאמפען אין בערלין, איז געשעהן פארגעקומען א טראגישער פאל, איינע פון די יונגליכע באקסערס פעלקנער איז בעזיגט געווארען דורך זיין געגנער סאבאטקע, ער איז אזוי אומגליקליך געפאלען, אז ער איז געשטארבען אויפ'ן ארט.

דער קוילען-שטרייק דויערט ווייטער
די אינדוסטריעלער געהען נישט איין אויף קיין פשרה

סאסנאוויץ, 27. (ספ. טעל.) דער שטרייק אין די קוילען-גרובען ווערט געפיהרט מיט א זעלטענער דיסציפלינירטקייט פון גאנצען קוילען-פראלעטאריאט. היינט האבען ווידער געשטרייקט אלע קוילען-גרעבער. פון 11 טויזענד ארבייטער, וואס דארפען געוועהנליך קומען צו דער ערשטער זמיאנע, איז קיינער נישט געקומען, אויסער די בעשטימטע וואכען.

די קוילען-אינדוסטריעלער האבען דערקלערט אז די געהען נישט אויף קיין פשרה, זיי בלייבען ביי זייער פאדערונג פון אכט-פראצענטיגער רעדוקציע, אזוי ווי די האבען עס געפאדערט אין ערשטען טאג פון שטרייק.

ווארשא, 27. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די ראדע פון די פראפ. פעראיינען אין ווארשא האבען בעשלאסען צו בעעהרען דעם אנדענק פון די 5 קוילען-גרעבער קאידא, אדאמטשיק, באטא שאק, פאש און קאווילסקי, וועלכע זענען געהרגעט געווארען בעת'ן קוילען-שטרייק, ווי אויך קאטולא און אנערמאן, וועלכע זענען געפאלען טויט בעת א פערזאמלונג פון ארבייטסלאזע מיט א חודש צוריק.

דאס וועט פארקומען דעם 2. מערץ 10 אין דער פריה, די ווארשאווער ארבייטער וועלען דאן איבערייסען די ארבייט אויף 5 מינוט צייט.

אויפלעבען די אינטערנאציאנאלע ווירטשאפט
פלאנעוועט די אמעריקאנישע רעגירונג

ווין, 27. (ספ. טעל.) „בייער ווינער טאגעבלאט" מעלדעט אויס ניו-יארק, אין גוט אינפארמירטע קרייזען בעשטעטיגט מען די ידיעה, אז סטימסאן און בארא גרייטען צו א גרויסען פלאן, כדי אויפצולעבען די אינטערנאציאנאלע ווירטשאפט און זענען דעצידירט זיך אפצוזאגען פון דער ביז איצטיגער עקשנות געגען דעם לעזען די פראגע פון די חובות.

אמעריקעווארט אויף א פערשטענדיגונג פון די אייראפעאישע מלוכות אויף דער ענטשעדיגונגס-קאנפערענץ.

דעם 13 מערץ וועלן פארקומען וואהלען
פון א דייטשען מלוכה-פרעזידענט

בערלין, 27. (ספ. טעל.) צום סוף פון דער ליידענשאפטליכער פארלאמענט-דעבאטע האט דער רייכסטאג בעשלאסען, אז די וואהלען פון דייטשען מלוכה-פרעזידענט זאלען פארקומען דעם 13. מערץ. די עווענטועלע צווייטע וואהל זאל פארקומען דעם 10. אפריל.

דער פארשלאג וועגען אומצוטרוי פאר בריניגס רעגירונג איז אפגעווארפען געווארען, ס'איז אויך אפגעווארפען געווארען דער פארשלאג וועגען אומצוטרוי פאר'ן אינערן-מיניסטער גרענער.

קעניג אלפאנס וויל צוריק דעם טראן
זיין מאניפעסט צום שפאנישען פאלק

מאדריד, 27. (ספ. טעל.) דער געוועזענער קעניג אלפאנס האט ארויסגעגעבען א מאניפעסט צום שפאנישען פאלק, אין מאניפעסט ערקלערט דער געוו. קעניג, אז צוליב דער אנארכיע וואס הערשט אין שפאניען, איז ער געצוואונגען איבערצוריי'סען דאס שווייגען. דער קעניג ערקלערט, אז ער האט נאר אבדיקירט, ער האט זיך אבער קיינמאל נישט אפגעזאגט פון זיינע רעכט און רופט אלע זיינע טרייע בירגער זיך צו שטעלען אונטער זיין פאהן, ער רופט די מאנארכיע טרייע צו גריגדען א פראוויזארישע רעגירונג.

רעומאטיקער און נערווען-ליידענדע!

קיין שום מענש האט נישט קיין סיבה צו בעווייפלען ווידער געזונד צו ווערען, אויב ער ליידעט אויף רעומאטיזם, פאדאגרע אדער נערוועון. טויזענדער מענשען, וועלכע זיינען יאהרען געפלאגט פון שמערצען, זענען ווידער צוריק געזונד געווארען דורך טאגאל. וועגען זיינע ערפאהרונגען מיט טאגאל איז אונז מודיע ה' ז. גאנסיארקעוויטש, לאדז, פיעטריקאווער 104 צ. אנד.: זייט א לאנגער צייט האב איך אויף רעומאטיזם געליטען, די שמערצען האבען מיר אזוי דערקוועטשט, אז איך האב נישט געקאנט געהען, נישט שלאפען און נישט נארמאל ארבייטען. איך האב געפרובט א סך מיטלען, אהן קיין שום דערפאלג. ערשט נאכ'ן בענוצען פון טאגאל-טאבלעטען זענען די שרעקליכע שמערצען פערשוואונדען, אזוי אז איך בין פולקומען פון דעם ליידען פטור געווארען. איך וועל דערפאר יעדען ליידענדען עמפפעהלען טאגאל, אלס דאס ווירקזאמסטע מיטעל געגען רעומאטיזם און שמערצען אין די געלענקען. עהנליך ווי ה' ג. זענען מודיע טויזענדער מענשען, וועלכע האבען בענוצט טאגאל געגען רעומאטיזם, פאדאגרע, רייסען אין די געלענקען און אברים, בעקוועך און קאפ-שמערצען, גריפע, ערקעלטונגס-קראנקהייטען און עהנליכע קראנקהייטס-ערשיינונגען. טאגאל שטילט נישט נאר די שמערצען, נאר איז אויך עוקר מן השורש די קראנקהייט אויף א נאטירליכען אופן. דערפאר האט מען מיט טאגאל אפילו ביי לאנג-יעהריגע ליידען איבעראשענדע ערפאלגען ערגרייכט. אונשעדליך פאר'ן הארץ, מאגען און אנדערע ארגאנען. אז טויזענדער דאקטוירים, דערווער א סך בעריהמטע פראפעסארען, פערשרייבען טאגאל, טא קענט איהר עס מיט רוהיגען פערטרויען קויפען. פרובט אליין אויס, פערלאנגט אבער נאר טאגאל. אין אלע אפטייקען.

945

שרעקליכע שחיטה אויף דער רומעניש-סאוויעטישער גרעניץ
80 פויערים וועלכע האבען געוואלט אריבערגעהן די גרעניץ זענען דערשאסען געווארען

ביקארעשט, 27. (ספ. טעל.) אפיציעל איז מען מודיע, אז מיטוואך ביינאכט האט א גרעסערע גרופע אוקראינישע פויערים, צווישען זיי פיל פרויען און קינדער, געפרובט אריבערגעהן דעם פערפרוירענעם דניעסטער. די האבען געוואלט אריבער פון ראטען-פערבאנד קיין רומעניע.

ווען די פויערים זענען ארויף אויפ'ן אייז, האט די סאוויעטישע גרענעץ-וואך גענומען בעשיסען די פויערים מיט א קוילען-וואדפער. באשן פון א פאר רעגע זענען געבליבען ליגען אויפ'ן אייז 40 טויטע און אסך פערוואונדעטע. בלויז 18 פויערים איז געלונגען ארויפצוקומען אויף רומענישע טעריטאריע.

אריבערגעהען די גרענעץ האבען געפרובט בערך 100 פערזאן. צווישען די זענען א העלפט געווען פרויען און קינדער. קרבנות זענען בערך 80. אויף די אריבערגעלאפענע זענען פערוואונדעט ארויין, און מען האט די געמוזט אוועקפיהרען אין שפיטאל.

א תירוץ געפינט מען שטענדיג
פארוואס איז נישט אויסגעפיהרט געווארען א בעשלוס וועגן אנרופען א גאס אויפ'ן נאמען פון י. ל. פרץ

ווארשא, 27 (טעלעפאניש) דאס יודישע „קאלא" האט זיך בשעתו געווענדעט מיט אן אנפראגע צום אינערן-מיניסטעריום פארוואס ס'איז נישט אויסגעפיהרט געווארען דער בעשלוס פון שטאט ראט אין הרוביעשאוו אנצורופען א גאס אויפ'ן נאמען פון י. ל. פרץ.

דאס אינערן-מיניסטעריום האט איצט געענטפערט, אז אמת אזא בעשלוס איז אנגענומען געווארען, אבער דער מאגיסטראט האט איהם נישט אויסגעפיהרט, ווייל די קריסטליכע ראטמענער און די „אגודה" זענען געווען געגען דעם. דער איצטיגער קאמיסאר אין הרוביעשאוו פיהלט זיך נישט פערפליכטעט אויסצופיהרען די בעשלוסען פון אל טען שטאט-ראט.

לאדז, 28 פעברואר 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 28 פעברואר 1932

דער קאמף
פאר א ביסעל ליכט

כמעט אין גאנץ פוילען איז איצט אויפגעקומען א סטיכישע בעוועגונג, וואס נעמט אן א קעמפערישען כאראקטער. צו פארבילינערען דעם פרייז פאר עלעקטרישע בעלייכטונג. ביי די מאסען איז דערכט אומקערען זיך צו'יק צו דער נאפט-קולטור, אבי נישט צו צאהלען די געשוואלענע פרייזען פאר דעם ביסעל ליכטיגקייט.

א מאסען בעוועגונג ווייס נישט פון חשבונות, פון פאליטיק פון טראקטאטען. דער קריזיס דריקט, שטיקט, רייסט ארויס דעם ביסעו ברויט פון מויל, א גראשען איז געווארען א מטבע, מענשען זאגען זיך אפ פון דאס נויטיגסטע, מיט א זלאטע אדער צוויי מאכט מען שבת – און דא מוז מען אלע חודש צאהלען רעכנונגען פון 12, 15 און 20 גילדען! און צאהלען מוז מען אין דער גרעסטער פינקטליכקייט, נאך פינקטליכער, ווי דעם מלוכה-שטייער, ווייל די מינדסטע פערשפעטיגונג אפילו פון שעה, ברענגט פינסטערניש אין שטוב און נאכדעם א קאנטריבוציע פון עטליכע גילדען!

אוודאי איז ליכט אזוי נויטיג ווי ברויט. אבער אנ'ארימע פאמיליע, וואס פטר'ט מיט 20 גראשען א גאנצען איבערבייס, וואס האט שוין פערגעסען, ווי ס'זעהט אויס א נייער בגד, וואס מוז שפארען, אויב זי האט, די שייכלעך האלץ אין אויוועז, וואס לעבט אפשר גאר פון קצבה, מוז א טראכט טון, אז מ'איז דאך שוין סיי-ווי דורכ'ן אומברחמנות'דיגען קריזיס אריינגעווארפען געווארען צוריק אין די ארימס פונ'ם מיטל-אלטער מיט אלע זיינע גרויליקייטען, מיט זיינע גאנצע מיניא טור-השגות פון לעבען און בעקוועמליכקייטען; היינט ווי קומט צו איהר דער לוקסוס פון עלעקטרישער בעלייכטונג? צי וואלט אין דער ראם פון דער דאזיגער ארימקייט זיך גישט אריינגעפאסט גיבער דער אמאליגער קאפשטעל, אדער די גראשינע ליכטל?

ס'איז אומעטיג, ס'ווערט קאלעמוטנע אויפ'ן הארצען, ווען מ'שטעלט זיך פאר, צו וועלכער מדרנה פון געפאלענקייט מיר זענען שוין געקומען. אבער די גויס זינגט שוין בכלל אזעלכע לידלעך, פון וועלכע ס'גייט אדורך א ציטער איבערן לייב

א מאסען-בעוועגונג איז שווער איינצוימען און איינראמען, זי האט איהר אייגענע לאגיק, איהר אייגענעם חשבון. זי קוקט נישט אין פאראגראפען, פיהרט נישט קיין בוכהאלטעריע, זי קומט, ווי א כוואליע, וואס פערגיכט, ניוועלירט, שפארט און רייסט, ביז זי דערשלאגט זיך צו דאס איהריגע.

אזוי בעוועגט זיך איצט די כוואליע פון ארימקייט!

א. ל.

ציל.

——=:o:=——

רעדעס פון פענלעווע און זשיסטען גאדאר, אויף א ציונ. אוונד

פאריז. (יט"א) דאנערשטאג, דעם 25-טען פעברואר האט דער פערבאנד פון ציוניסטישער יוגענד אין פראנקרייך איינגעארדענט אין די זאלען פון פאריזער שטאט-ראט א גרויסע ציוניסטישע פעראנשטאלטונג. מיט רעדעס וועגען ציוניסטישע שטרעבונגען און דער יודישער אויפבוי-ארבייט אין א"י זענען ארויסגעטרעטען דער געוו. מיניסטער פענלעווע, געוו. מיניסטער אנרי פאטע, סענ. זשיסטען גאדאר און די דעפוטאטען ראול בראנדאן און פיער קא.

געשענדעט די פרעכטיגסטע סינאגאגע אין דייטשלאנד

בערלין, (יט"א) פון עסען ווערט טעלעגראפירט, אז דא"ט איז געשענדעט געווארען די ארטיגע סינאגאגע, דאס מייסטער-ווערק פון פר' אפ. קערנער, וואס גילט אלס די פרעכטיגסטע סינאגאגע אין גאנץ דייטשלאנד און אלס איינע פון די שענסטע אין איראפא. איבער דעם הויפט אריינגאנג אין דער סינאגאגע האבען כוליגאנעס אין מיך פון דער ??כט אויסגעמאלט מיט ריזיגע אותיות: די ווערטער „יודא פעררעקט". דער פאקט האט ארויסגערופען גרויס אויפרעגונג אין די בריי??טע קרייזען פון דער באפעלקערונג. די פאליציי איז שוין געקומען אויף די שפורען פון די פראפאנאטארען, וועלכע געהערען געוויס צווישען די ארטיגע נאציאנאל-סאציאליסטען.

אנ'אונטערשיד בלויז אין ווערטער
רעדע פון דעפ. גרינבוים בעת דער שול-דעבאטע אין סיים

אין אנ'אנדער ארט גיבען מיר איבער דעם בעריכט פון דער סיים-זיצונג, אויף וועלכער עס איז געפיהרט געווארען די דעבאטע וועגען דער נייער ארדנונג פון שול וועזען. אין דער דעבאטע האט גענומען אווארט דעפ. גרינבוים, וועלכער האט געהאלטען א גרויסע און איינדרוקספולע רעדע. דעפ. גרינבוים האט צ. א. געזאגט:

ביז איצט פלעגען די לעהרער פאר די יודישע שולען צוגעגרייט ווערען אין די יודישע סעמינארען. אין די מלוכה'שע סעמינארען זענען כמעט קיין יודען נישט פאראן. דאס איצטיגע געזעץ רופט ארויס א מורא אז אונזערע פריוואטע סעמינארען וועלען ווערען בעדראהט. עס איז אויך א פראגע, צי די פראקטיק אין א גזירה פריוואטע שולען וועט אנערקענט ווערען פאר גענוגענד, ווייל עס ווערט פאראויסגעזעהן א פראקטיק אין די מלוכה'שע שולען און מיר האבען נישט אזעלכע.

אין די רעדעס, וועלכע זענען דא געהאלטען געווארען, האט מען פיל גערעדט וועגען מלוכה'שער און נאציאנאלער ערציהונג און מען וואלט געקאנט מיינען, אז צווישען די ביידע בעגריפען ליגט א גאנצער תהום. מיר אבער זעהען איין בלויז דעם אונטערשיד אין ווערטער און דעם אונטערשיד אין קולט פאר א פערזענליכקייט, דער אינהאלט אבער בלייבט דערזעלבער.

אין די צייטען פון גראבסקי'ן האט מען אונז געזאגט, אז אויב מיר וועלען זיין א ווערקצייג פון דער מלוכה, דאן קאנען מיר אלס בעלוינונג בעקומען געוויסע רעכט. דאס איז געווען א קלארע שטעלונג. איצט איז געקומען די מלוכה'שע ערציהונג. געדאכט וואלט זיך, אז עס וואלט געדארפט זיך עפעס ענדערען. דערווייל אבער איז נישט קיין שום אונטערשיד א חוץ אין ווערטער. וועלכע קאנען מאנכע מענשען אריינפיהרען אין טעות. דערזעלבער נאציאנאליזם און דיזעלבע אונטערדריקונג, וואס ווערט נאר פערמאסקירט דורך פראזען. דער אנטיסעמיטיזם בלייבט דערזעלבער און דער „לעגיאן פון די יונגע" קאן זאגען צו די ענדעקעס: איהר האט געמאכט בלויז אנטיסעמיטיזם פון טומעל, אונזער אנטיסעמיטיזם וועט זיין אנטיסעמיטיזם פון שיט. ווענען וואס אלזא שפארט איהר זיך? זייער אנטיסעמיטיזם איז דאך דראהענדער פאר אייערען. דער ארט. 1 פון געזעץ רעדט וועגען רעליגיעזער אויסבילדונג. וועגען וועלכער? מ'הט נישט פון קאטוילישער ווייל אין די שולען זענען פאראן נישט בלויז קאטאליקען. וועגען יודישער רעליגיעזער אויסבילדונג זארגט די רעגירונג גארנישט, ווייל זי אינטערעסירט זיך בלויז בכלי מופתים. וועלכע פערקויפען איהר שטימען ביי די וואהלען. די רעגירונג האט דערפיהרט צו א נייער מאכט די שוין אויסגעלאשענע פינסטערקייט פון די רבנים און דאס זענען היינט אייערע קאלעגען, הערען פון ב. ב.

(דא ווערט דעפ. גרינבוים איבערגעריסען פון וויצע-מארשאלעק פאלאקעוויטש. וועלכער פאדערט אויף דעם רעדנער צו רעדען איינגעהאלטענער וועגען די רבנים)

דעפ. גרינבוים: צום ערשטען מאל ווי די רבנים ווערען גענומען אין שוץ פון דער טריבונע פון סיים מארשאלעק. אלזא, די מלוכה-ערציהונג לגבי די נאציאנאלע מינדערהייטען אונטערשיידעט זיך מיט גארנישט פון דער נאציאנאלער ערציהונג מען וועט פונקט ווי פריהער נישט רעדען וועגען יודישער געשיכטע, וועגען יודישע העלדען, וועגען יודישע דענקער, (דעפ. קלעשטשינסקי: און אין פאלעסטינע לערנט מען דען פוילישע געשיכטע?) איך מיין, אז אלס טייל פון דער אלגעמיינער געשיכטע ווערט עס געלערנט, אבער צי קאן דאס זיין אנ'ענטפער אויפן פארוואורף, פארוואס מען לערנט נישט אין יודישע שולען קיין יודישע געשיכטע? און אויב מען וועט אין די פאלעסטינער שילען לערנען פוילישע געשיכטע, וועט מען אין פוילען אין די פוילישע שילען לערנען יודישע? אויב יא, קאן איך דאס לייכט אדורכפיהרען.

אייערע שטרייטען זענען נישט מעהר ווי א קריגעריי אין דער משפחה, עס האנדעלט זיך בלויז וועגען קולט פאר דער פערזענליכקייט. איבריגענס קענען מיר נישט דאס געזעץ. ווי אזוי עס וועט אויסזעהן דאס איז דאך אנבעלאנגט פון מיניסטער. די רעפארם דארף דורכגעפיהרט ווערען אין פערלויף פון זעקס יאהר. עס וואונדערט מיך אייער זיכערקייט אין זיך. צי זענט איהר זיכער, אז טאקע איהר וועט דאס געזעץ דורכפיהרען און איך האב בנוגע דעם ערנסטע צווייפלען. איבריגענס זענען צווישען אייערע מיניסטארען גיפא פאראן ערנסטע חלוקי דעות און עס קאן קומען א מיניסטער, וועלכער וועט אויפן כמך פון די דאזיגע פולמאכטען דורכפיהרען גאר עפעס אנדערש.

דער אנטיסעמיטיזם פון דער סאנאציע-יוגענד
אינטערפעלאציע פון יודישע קאלא אין סיים

מיר האבען געהאט געשריבען וועגען אויפרוף פון סאנאטארישן יוגענד-פערבאנד „לעגיאן מלאדיך", וועלכער ווארפט פאר דער ענדעציע, אז איהר אנטיסעמיטיזם איז נישט מעהר ווי אנטיסעמיטיזם פון טומעל און געשריי, גענען וועלכע זיי, די יונגע סאנאציע-לייט, וועלען אנטקעגנשטעלען דעם אנטיסעמיטיזם פון טאט. דערזעלבער פערבאנד האט זיך די טעג פארגעשטעלט פאר דעם מארשאל פילסודסקי און איהם איבערגעגעבען א דיפלאם פון עהרען-מיטגליד, דער מארשאל האט דעם דיפלאם אנגענומען. וועגען די דאזיגע צוויי פאקטען האט די יודישע קאלא אריינגעטראגען אנ'אינטערפעלאציע אין סיים.

די אינטערפעלאציע דערמאנט קודם כל די פערשידענע דעקלאראציעס, וואס זענען לעצטענס געמאכט געווארען דורך פארשטעהער פון דער רעגירונג מכח דער בעציהונג צו דער יודישער מינדערהייט. אזוי האט מינ. פיעראצקי פערזיכערט אין סיים, אז אלע בירגער אהן אונטערשיד פון נאציאנאליטעט וועלען גלייך און גערעכטיג בעהאנדעלט ווערען. אויף דער אינטערנאציאנאלער ארענע נוצען אויס די פוילישע פארשטעהער יעדע געלעגענהייט צו פערזיכערען די פארשטעהער פון די יודען, אז די יודען אין פוילען ווערען בעהאנדעלט צוגלייך מיט אלע אנדערע בירגער. אבער די ווירקליכקייט איז זעהר ווייט פון די דאזיגע דעקלאראציעס.

אין דער אינטערפעלאציע ווערט דאן דערצעהלט די געשיכטע מיטן אויפרוף פון לעגיאן מלאדיך, אנ'ארגאניזאציע, וואס האלט זיך אי, דער אידעאלאגיע פון מלוכה-לאגער, און איהר ארגאן, „גלאס לעגיאנו מלאדיך" ערשיינט אלס ביילאגע צום ארגאן פון דער סאנאציע „גאזעטא פאלסקא".

מען דארף, ווערט ווייטער געזאגט אין דער אינטערפעלאציע, פעסטשטעלען, אז דער לעגיאן מלאדיך אנערקענט זיך אפען, אז ער שטרעבט איבערצייאגען די ענדעקישע יוגענד אויפן געביט פון אנטיסעמיטיזם..

ווי אנ'איראניע פון גורל קלינגט דער צווייטער פאקט, וואס אין עטליכע טעג נאכן ערשיינען פון דעם דערמאנטען אויפרוף האט די אפיציעלע פרעס-אגענטור געמאלדען, אז א דעלעגאציע פון לעגיאן מלאדיך האט זיך פארגעשטעלט פארן מארשאל פילסודסקי האט איהם איבערגעגעבען א דיפלאם פון עהרען-מיטגלידערשאפט און דער מארשאל האט דאס אנגענומען.

מען דארף זיך דעריבער נישט וואונדערן, וואס דאס צוזאמענשטעלען די צוויי פאקטען שאפט א צוזאמענהאנג צווישען די ראדיקאלע אנטיסעמיטישע לאזונגען, וועלכע עס פערשפרייט דער לעגיאן מלאדיך און דעם פאקט, וואס דער מיניסטער פאר קריגס-ענינים. וועלכער איז ווי בעקאנט דער דעצידירענדער פון דער רעגירונג, פאטראניזירט דער דאזיגער יוגנט.

אויף אזא אופן ווערט אפגעלייקענט די ערקלערונגען פון דער רעגירונג סיי אין לאנד, סיי אין אויסלאנד און וואס האבען דעם ציל פעסטצושטעלען די הויך ליבעראלע בעציהונג פון דער רעגירונג צו די יודען אין גלייכצייטיג ווערט אפגעלייקנט די בעהויפטונג, אז די אנטיסעמיטישע בעציהונג ווערט געשטאלטעט אויסשליסליך אונטער דעם איינפלוס פון דער ענדעציע.

די בלוטיגע געשעהענישען אין די קיהלעץ-ראיאנען
דרינגענדער פארשלאג פון פ.פ.ס. מכח שאפען א ספעצ. סיים-קאמיסיע אויסצופארש די געשעהענישן

דער פעפעסישער קלוב האט אריינגעטראגען אין סיים א פארשלאג אויסצובילדען אנ'אויסערגעוועהנליכע קאמיסיע אויסצופארשען די בלוטיגע געשעהענישען אין די קיהלעץ-ראיאנען.

אין פארשלאג ווערט געזאגט:

„במשך פון די לעצטע וואכען איז פוילען געווארען אנ'ארענע פון בלוטיגע אפרעכנונגען מיט די ארבייטער, וועלכע קעמפען פאר זייער עקזיסטענץ. פאליציי-אפטיילונגען פיהרען אלץ אפטער ארויס רעוואלווער אטאקעס אויף ארבייטער, אין רעזולטאט פון וועלכע עס פאלען געהרגעטע און פערוואונדעטע: אט זענען ביישפילען:

דעם 21 יאנואר איז אין און בערשלאציע אין פארושאוויעץ פארגעקומען א מיטינג פון ארבייטסלאזע. די פון הונגער אויסגעמאטערטע און פערצווייפעלטע ארבייטער האבען סטיכיש פארמירט א דעמאנסטראציע-צוג, פאדערענדיג ברויט און ארבייט. א פאליציי-אפטיילונג פערצוימט זיי דעם וועג. נאך דער אויפפאדערונג זיך פונאנדערצוגיין, וואס דער פערצווייפעלטער המון האט נישט געוואלט פאלגען, איז געפאלען א בעפעל צו בענוצען געוועהר. דער זאלב אין דער לופטען איז נישט געווען בכוח צו איבערצייגען די ארבייטער, אז אנשטאט ברויט אין ארבייט זאלען זיי בעקומען טויט קוילען. א צווייטער זאלפ שפרייט אויס אויף דער גאס 2 פערבלוטיגטע מתים און עטליכע פערוואונדעטע ארבייטער.

מיט א חודש שפעטער, דעם 21 פעברואר, חזר'ט זיך איבער אנ'ענליכע טראגעדיע אין דאמבראווער זאגלעמביע, די שטרייקענדע ארבייטער גריפירען זיך אויף א בעריכט פערזאמלונג ביים גרובען „פאריז" הינטער בענדין. דער סטאראסטא בזקסא טרייבט מיט די פאליציי ארויס די ארבייטער-דעלעגאציען און דערלויבט זיי נישט זיך צו קאמיוניצירען מיט די ארבייטער, כאטש די דאזיגע דעלעגאטען זענען פארשטעהער פון צענטראלען פאריין פון קוילען-גרעבער און האבען אפעלירט איבערהויפט צו געבען, אז מען זאל נישט ארויסנעמען די אקסעפטאציע אדער אז עס זאל נישט דערגיין צו א „שווארצען שטרייק". דאס הייסט נישט דערלאזען פערפלייצען די גרובענס.

דעמאלט האבען די ארבייטער פון איינוער איניציאטיווע זיך פערזאמעלט צווישען די הייזער אין דער קאלאניע „סאווערא", ווי'ס געפינט זיך א האלבען קילאמעטער ווייט פון גרובען. עס בעווייזט זיך א פאליציי-אפטיילונג און טרעט צו פונאנדערטרייבען די פערזאמעלטע. די ארבייטער, וועלכע שטעהען אין קאמף, אין שטרייק, צוליב וועלכען זיי מוזען זיך אפזאגען פון שטיקעל שווארצען ברויט, דארפען זיך פערשטענדיגען צווישען זיך און טרעטען נישט אפ. און אט – ענליך ווי אין פארושאוויעץ – ווערען די ארבייטער-קערפער דורכגעשאסען דורך די קוילען פון די פאליציי-שיסען. דאס געשעהט אפילו אהן א פריהעריגער ווארנונג. עס פאלען ווידער 2 דערמארדעטע, א דריטער גוסס'ט, עטליכע זענען פערוואונדעט. אויפ'ן צווייטען טאג חזר'ט זיך איבער דאס איינענע אין טשעלאדוש. עס פאלען ווידער פון פאליציישע קוילען געהרג'עטע און פערוואונדעטע ארבייטער.

במשך פון חודש 6 דער'הרג'עטע און איבער 10 פערוואונדעטע ארבייטער – אט דאס איז די בלוטיגע פריכט פון דער טעטיגקייט פון דער פאליציי. דעם 14 יאנואר האט מען אין ווארשא ארעסטירט דעם 19-יאהריגען יונגען גראדאווסקי. ווען ער זאל ב'ומר'שי האבען געפריבט אנטלויפען, פערשיסט איהם די פאליציי מיט קוילען ביז ער פאלט א טויטער אויפ'ן ברוק. דעם 16 פעברואר האט אויך אין ווארשא א פאליציאנט געשאסען דעם 16-יאהריגען סטעפאן פלאטשיק ווען ער האט זיך נישט אפגעשטעלט אויף דער אויפפאדערונג פון פאליציאנט, ווען לכער האט איהם נאכגיאגט. דאס 16-יאהריגע יונגעל איז געפאלען טויט פון די קוילען.

צוליב דעם זאל דער סיים בעשליסען צו בעשטימען א קאמיסיע, אין וועלכער עס זאלען אריינגעהן פארשטעהער פון די 9 גרעסטע קלובען, צו איינעם פון יעדען קלוב. די דאזיגע קאמיסיע זאל אויספארשען די לעצטע בלוטיגע געשעהענישען אין די קיהלע-ראיאנען.

די יודען אין בראַזיל לײַדען אויך פון קריזיס

(אַ בריף פון ריאָ דע זשאַנעירא)

פון אברהם ליפּמאַן.

קריזיס! קריזיס! דאָס איז דער ווײ געשריי וואָס טראָגט זיך פון אַלע עקען פון גאַר דער וועלט. איך וועל שוין קיינעם נישט איבעראַשען, אַז איך וועל דערציילען, אַז אויך אין בראַזיל האָט זיך דער קריזיס פעסט בעזעצט אין זאָטעל — און נאָך וואָס פאַר אַ קריזיס — אַ כפול־שמונה'דיגער! אָט די גרויסע מעכטיגע, רייכע בראַזיל, מיט איהרע אוראַלטע אוצרות און ברכות, מיט איהרע אומבעגרעניצטע מעגליכקייטען — לעבט שוין דאָס צווייטע יאָהר איבער אַ געפעהרליכען עקאָנאָמישען קריזיס.

נאַטירליך איז דער קריזיס אין בראַזיל אַ נאַטירליכער פועל־יוצא פונ'ם אַלוועלטליכען עקאָנאָמישען קריזיס, וואָס האָט אַזוי פעראָרימט די וועלט. בראַזיל האָט זעהר געליטען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַלען עקאָנאָמישען און ווירטשאַפטליכען כאַאָס, איהרע הויפט־פּראָדוקטען זענען קאַווע, קאַקאַאָ, צוקער באַוועל און אַנדערע צווייגען פון אַגריקולטור, אָבער די האָבען נישט קיין אָפּזאַץ־מאַרק, און ליגען אין מאַגאַזינען און פוילען, די רעגירונג פון סאַן־פּאַולאָ האָט אין 1926 געליהען אין אויסלאַנד אַ קאָלאָסאַלע סומע פון 125 מיליאָן דאָלאַר. כדי צו קענען אויפהאַלטען דעם פרייז פון קאַווע, פאַר דעם געלט האָט מען אָפּגעקויפט מיליאָנען זעק קאַווע און די אויפגעלייגט, אַזוי אַרום האָט די רעגירונג געמיינט אויסהונגערען די קאַווע־טרינקערס און צו כאַפּען גוטע פרייזען, אָבער די האָט זיך טועה געווען. בראַזיל איז נישט איינע אויפ'ן מאַרק מיט קאַווע, און אַזוי איז דאָס געלט צורונען געוואָרען און די קאַווע איז געבליבען. איצט וואַרפט מען טויזנטער זעק קאַווע אַריין אין ים, און די לאַגע איז קאַטאַסטראָפאַל, לעצטענס האָט זיך בראַזיל אומגעקעהרט צו דער פּרימיטיווער פאָרם פון האַנדעל: אויסטויש. די רעגירונג טוישט קאַווע פאַר ברויט, און מ'זאָגט, אַז ס'איז נישט קיין שלעכט געשעפט.

בראַזיל האָט אויך איהרע אינערליכע צרות, וואָס פערשאַרפען דעם קריזיס, בראַזיל איז שולדיג אַ סך געלט, אַלע פערציג יאָהר פון דער רעפּובליק האָבען די פּרעזידענטען פון דער רעפּובליק געוואוסט נאָר איין זאַך: לייהען געלט!! יעדער וואָס האָט געקאָנט גאָט אין האַרצען האָט געמאַכט הלוואות. בראַזיל האָט אויסגענוצט דאָס לעצטע מיטעל — די מאָראַטאָריע פון אויסלענדישע חובות, אָבער די לאַגע איז נישט בעסער געוואָרען. די פּאָליטישע אומקלאָרקייט און עקאָנאָמישער קריזיס האָבען געוואָרפען דעם ווערט פונ'ם מילריים.

בראַזילס אימפּאָרט איז בעדייטענד גרויס, און די פרייזען פון פרעמדע אַרטיקלען האָבען געשטיגען צוויי מאָל אַזוי פיל.

די רעגירונג זיצט נישט, נאַטירליך, מיט פעלייגטע הענט, זי ראַנגעלט זיך מיט דעם קריזיס מיט אַלע כוחות, און עס איז צו האָפען אַז בראַזיל וועט אַרויסקריכען פון איהר איצטיגער שווערער לאַגע.

און „ווי עס קריסטעלט זיך, אַזוי יודעלט זיך". ווי מ'האָט געקאָנט ערוואַרטען האָט דער קריזיס אַמשטאַרקסטען געטראָפען די עקאָנאָמיש־אָפּגעשטאַנענע יודישע בעפעלקערונג. די יודישע פרנסות אין בראַזיל זענען לופט־פרנסות. דאָס רוב פון די יודען זענען ניי־אָנגעקומענע און האָבען נישט בעוויזען זיך צו דערוואַרבען אַ פעסטע עקאָנאָמישע פּאָזיציע. זיי פעדלען און גיבען אויף אויסצאָהלען; זיי פערקויפען דער שטאָטישער בעפעלקערונג קליידער און מעבעל אויף וועכענטליכע און מאָנאַטליכע „פּרעסטאַסאַנען" (אָפּצאָהלונגען), און וויבאַלד די בעפעלקערונג איז עקאָנאָמיש אָפּגעשוואַכט און געלד איז געוואָרען אַ טייערע זאַך, צאָהלט מען נישט די פעלע'ס. דער אַקטיוו פון אַ דורכשניטליכען יודען אין בראַזיל און זיין „קליענטעלע" די חובות, וואָס ער האָט אין גאַס, און אַז ער מאָהנט נישט אײַנד זיינע „פּרעסטאַסאַנען" האָט ער אַליין נישט צו צאָהלען זיינע קרעדיטאָרען ביי וועמען ער קויפט סחורה אויף באָרג. דער קריזיס האָט בוכשטעבליך רואינירט טויזענטער יודישע פאַמיליעס און די געבראַכט צו אַ בויט. די בויט און אָרימקייט וואַקסט פון טאָג צו טאָג. בעזונדערס שטאַרק האָט זיך דער קריזיס אָפּגערופען אין די גרויסע שטעט, וואו מענשען צאַבּלען פשוט פאַר הונגער, אין ריאָ־דע־זשאַנעירא קאָן מען זעהן דערשראָקענע, אויסגעמאַטערטע און אויסגעהונגערטע יודישע פנימער, ווי מען פלעגט זיי בעגעגענען אין די רומעניש גרעניץ־שטעטלעך ביים דניעסטער אין די ערשטע נאָך־פּאָגראָמען־יאָרען...

די יודישע נויט ווערט אַ פּראָבלעם וואָס מוז און קאָן געלייזט ווערען נאָר דורך דער בריי־טער געזעלשאַפט. אין ריאָ דע זשאַנעירא ווערט די רעטונגס אַקציע אָנגעפיהרט דורך דעם הילפס־פעראיין און עמיגראַנטען־שוץ קאָמיטעט, וועמעס אויפגאַבע ס'איז געווען צו זאָרגען פאַר די ניי אימיגראַנטען, וועלכע פלעגען זיך אָנשלאָגען אָן די בראַזיליאַנער ברעגען. ס'איז שווער אָפּצושאַצען די בעדייטונג פון דער דאָזיגער ווערטפולער אינסטיטוציע. גענוג וועט זיין אויב איך וועל זאָגען, אַז אויב מיר האָבען איצט אין בראַזיל אַ ריינעם יודישען ישוב, איז דאָס אַ דאַנק דעם קאָמיטעט וואָס האָט געזאָרגט פאַר דעם, אַז דער אימיגראַציע־שטראָם זאָל נישט פערטראָגען קיין אָפּפאַל און אויסוואורפען. און ווער קאָן צעהלען די הונדערטער יודישע סעכטער וועלכע זענען אַ דאַנק דעם קאָמיטעט נישט אַריינגעפאַלען אין דער נעץ פון ברוטאַלע הענט! דער הילפס־פעראיין איז אַ ניטראַלער אַנשטאַלט און שטעהט ווייט פון יעדער פּאָליטיק, אַרום איהם קאָנצענטרירט זיך די גאַנצע יודישע געזעלשאַפט, און ער טראָגט אין זיך דאָס קערענדעל פון דער צוקונפטיגער יודישער קהלה.

איצט, אַז די אימיגראַציע האָט זיך בעדייטענד פערקלענערט איז אויפ'ן הילפס־פעראיין געפאַלען די שווערע לאַסט, צו העלפען דער פעראָרימטער יודישער בעפעלקערונג, טאָג־איין, טאָג־אויס קלאַפּען אין זיינע טויערען מענשען, וואָס נעכטען זענען זיי נאָך געווען בעלי־בתים, און איצט ליגט זיי דער הלף אויפ'ן האַלז, איך האָב ביי־געוואוינט איינמאָל אַ פערוואַלטונגס־זיצונג און בין אַרויסגעגאַנגען גייסטיג צובראָכען, זעהענדיג און הערענדיג די ווייסטע נויט, וואָס הערשט צווישען די יודען אין איינער פון די רייכסטע שטעט אויף דער וועלט. אָבער טיף אין האַרצען האָב איך געהאַט אַ מאָראַלישע סאַטיספאַקציע, ווייסענדיג אַז דער הילפס־פעראיין איז איבערגעגעבען געוואָרען אין געטריישע הענט.

אין דער פּראָווינץ איז די לאַגע אַביסעל בעסער, אָבער אויך גענוג שווער. אין דער שטאָט רעסיפי, מיט אַ יודישער בעפעלקערונג פון עטליכע הונדערט נפשות, האָט זיך די לאַגע לעצטענס פערערגערט. די יודען צעלויפען זיך אין דער פערוואָרפענער פּראָווינץ און זוכען פרנסה, און פרנסה איז דאָ זעהר בצמצום; ווייזט אויס, אַז עס איז טאַקע משיח'ס צייטען, וואָרים אַפילו אין דער „גאָלדענער" בראַזיל געהען יודען אַרום אָהן פרנסה און אָהן ברויט...

בלוט-שטורצע נאָכ'ן געבורט

פון דר. וו. קאַנטאָר.

עס איז קיין פראַגע נישט, אַז דער גאַנצער קינדער־געבורט פּראָצעס איז אַ פיזיאָלאָגיש נאָרמאַלע ערשיינונג. עס קומט פאָר צווישען אַלע חיות וועלכע שטעהען אויף אַ העכערען שטאַפּעל אין דער עוואָלוציע. עס ווייזט אָבער אויס, אַז די חיות, וועלכע זענען מעהר אין בעריהרונג מיט דער ציוויליזאַציע ליידען פיל מעהר פון דעם פּראָצעס. ווי די, וועלכע זענען פערבליבען אינגאַנצען ווילד. אונזערע אַלע הויז־חיות ליידען פיל מעהר ווי די ווילדע וועלכע זענען אינגאַנצען פריי אַנצוגעהען מיט זייער אַרט לעבען אומגעצוימט. דער מענש, אַלזאָ, אַלס די חיה, וועלכע איז אַממעהרסטען אַנגעשטעקט מיט ציוויליזאַציע ליידט מעהר ווי אַלע אַנדערע.

אין געבורט־פּראָצעס ביים מענשען קומען פאָר אַ סך קאָמפּליקאַציעס. איינע פון די נישט זעלטענע ערשיינונגען, וועלכע זענען אָפטמאָל גאַנץ ערנסט איז אַ בלוט־שטורץ נאָכ'ן געבורט פון קינד.

אורזאַכען פאַר אַ בלוט־שטורץ זענען דאָ פערשיעדענע, עס איז אמת, אַז אַמאָל קומט עס פאָר גאָר אָהן פאַרוואָס, אָבער אין מעהרסטע פאַלען קומט עס פאָר צוליב איין אורזאַך. ווען מען זוכט נאָך אַזעלכע אורזאַכען, קומט מען צום בעשלוס, אַז די הויפּט־אורזאַכען זענען די פאָלגענדע: דאָס בענוצען פון מיטלען, וועלכע פערורזאַכען אַ נאָכלאַזונג פון די מוסקולען פון דער געבער־מוטער. דאָס קאָן זיין פון צו לאַנגען געבורט־פּראָצעס, וואו עס האַלט אָן אַ סך טעג, און די מוסקולען ווערען אַזוי אויסגעמאַטערט, אַז אַפילו נאָכדעם ווי דאָס קינד איז שוין געבוירען, קאָנען זיי זיך נישט ריכטיג צוזאַמענציהען אָדער די מוסקולען פון געבער־מוטער פערבלייבען נאָכגעלאָזען. ווייל צופיל שלאָף־געטראַנק ווערט בענוצט, און דאָס דערלאָזט נישט די ריכטיגע, נאָרמאַלע בעוועגונג פון דער געבער־מוטער.

אַ צווייטע אורזאַך איז אַ שטאַרקער ריס אין קאַנאַל, וואו עטליכע בלוט־רעהרען ווערען צעריסען. נאָך אַנ׳אורזאַך איז דאָס בלוטען צוליב דעם, ווייל דאָס בלוט ענטהאַלט נישט די נויטיגע שטאָפען, וועלכע פעראורזאַכען דאָס פערגליווערען פון בלוט. אין די פאַלען, איז אַפילו אַ קליינער שניט געפעהרליך. עס איז, אַלזאָ, נאַטירליך, אַז נאָכ'ן געבורט, וואו אַ גרויסער טייל פון געבער מוטער ענטהאַלט אָפענע בלוט־רעהרען, זאָל אַזאַ בלוטען זיך אויסלאָזען זעהר געפעהרליך.

אַ בלוט־שטורץ וועלכער האָט אַזוי פיל אורזאַכען, מוז בעהאַנדעלט ווערען נאָך דער אורזאַך וואָס אין יעדען פאַל איז נויטיג צו אויסמיידען אַ צו לאַנגען געבורט־פּראָצעס, אַ שלאָף־מיטעל דאַרף בענוצט ווערען בלויז דאַן, ווען די וועהען זענען אַמשטאַרקסטען און גאָר ביים סוף פון פּראָצעס. ווען עס קומט פאָר אַ ריס אין קאַנאַל, מוז מען פערנעהען דעם ריס ווי אין פאַל פון אַ שניט אין צייט פון אַנ׳אָפּעראַציע, און אויב דער דאָקטאָר איז געניט, איז עס פון די גאָר לייכטע זאַכען, דאָס בלוטען צוליב דעם, וואָס דאָס בלוט קאָן נישט פערגליווערט ווערען, איז שווערער צו קאָנטראָלירען.

—=:)O(:=—

ס אָרט, וואו עס איז בעגראַבען געוואָרן דער איצט פערשטאָרבענער עקס־קעניג פון זאַקסען פרידריך אויגוסט

חיים דער „פאַרזוכער"...

אַ טיפּ פון טיפּענלאַנד

חיים איז אַ טשיקאַווער יוד.

נישט קיין יוד, נאָר אַ יודעל, וואָס זאָג איך אַ יודעל, אַ יודעלע: קליין, דאַר, טרוקען: טרוקען ווי אַ ביין.

און אַ בערדעל האָט חיים, וואָס וויל קיינמאָל נישט שטעהן אין דער מיט, ווי עס פּאַסט פאַר אַ בערדעל, נאָר עס געהט אין אַ זייט, פון רעכטס צו לינקס, אָט־אַזוי־אַ...

ווייטער הינקט ער אויף אַ פיסעל, דאָס ד'ה, אויפ'ן לינקען, האָט אַ ווייב און פינף קראַנקע קינדער.

חיים זאָגט: ווען די קינדער זאָלען נישט זיין קראַנק, וואָלטען זיי געווען נאָרמאַלע קינדער, גאַנץ.

דאָס ווייבעל זייניגס, האָט איהם, חיים'ען אַזוי פיינט, ווי נאָר אַ ווייבעל קען פיינט האָבען אַזאַ חיימ'ען.

זי האָט איהם דריי מאָל פיינט: איין מאָל האָט זי איהם פיינט, ווייל זי האָט איהם פיינט; צווייטע מאָל — ווייל ער איז זעהר אַ קאַרגער. און דאָס דריטע מאָל האָט זי איהם גלאַט אַזוי פיינט ווי דעם טויט.

יאָ, חיים איז דער קאַרגסטער חיים צווישען אַלע חיימ'ס.

חיים טראָגט צוויי וואָכען אַ העמד; צוויי וואָכען אַ פּאָר שקאַרפּעטקעס; טראָגט ברילען מיט איין גלעזעל; דאָס זילבערנע זייגער'ל, האָט ער אומישנע פערשטעלט, כדי דאָס „וועקער" זאָל זיך נישט אָפּניצען...

און אַרבייטען ווייסט ער נישט; ער איז אַזוי קאַרג, אַז ער וויל נישט אַוועקגעבען אַכט שעה פון זיין לעבען, פאַר אַ פּאַסקודנעם אַרבייטס, צו אַ ווילד־פרעמדען מענשען, וואָס ער קען נישט און וויל נישט קענען.

ער האַלט נישט פון אַרבייט, [illegible] חיים; ער וועט בעסער אַרומגעהן אַ האַלב יאָהר ליידיג, איידער אַרבייטען איין טאָג, איין שעה.

חיים זאָגט: דאָס לעבען איז זעהר אַ טייערער ביסען. קוים געהט אַוועק אַ טאָג — איז דער טאָג מעהר אויף דער וועלט נישטאָ; אויס טאָג, דער זעלבער טאָג וועט זיך שוין מעהר נישט אומקעהרען, צוריק ווען איהר שטעלט זיך אַפילו אויפ'ן קאָפּ. ער האָט עס אַליין, זאָגט ער, אויסגעפונען...

דאָס אייגענע זאָגט ער, איז מיט די וואָכען, חדשים און יאָהרען; זיי געהען אַוועק.

דאַרף מען דאָס לעבען, זאָגט ער, האַלטען טייער וואָס טייער הייסט, נישט צוטרענצלען עס אין טעג: דעם אַ טאָג, יענעם אַ טאָג.

אָט דאָס איז חיים'ס פילאָזאָפיע.

טאָמער דאַרף חיים אַמאָל אין אַ יובל אַ טראַכט טון, לעגט ער עס אָפּ אויף מאָרגען, אויף איבערמאָרגען, אויף שפּעטער אויף איבער אַ יאָהר.

עס וועט נישט אַנטלויפען, זאָגט ער, און אויב יאָ, אַרט איהם אויך נישט.

אַ מענש קען זיך גאַנץ שעהן אויסלעבען אַלע זיינע יאָהרען אָהן טראַכטען, זאָגט ער.

טראַכטען, זאָגט חיים, מוז מען מיט'ן קאָפּ, מיט'ן שכל, ווען מען טראַכט ווערט דער קאָפּ פערמאַטערט און דער שכל — טריקענט אויס... און אַזוי ווי ער האָט נישט מעהר ווי איין קאָפּ מיט אַ קליין ביסעלע שכל, — וויל ער זיך נישט אָפּגעבען מיט נאַרישקייטען און טראַכטען.

עס ווערט דערציילט וועגען חיימ'ען אַ וויץ, וואָס לעגט זיך נישט אויפ'ן שכל:

ער איז אַמאָל געווען אַ בעל־תפילה, האָט ער איבערגעהיפּט אַ סך תפילות, אַ סך זאַגעכטס פון דאַווענען, אויב מען קען איינשפּאָרען אַ תפילה דאַרף מען דאָס טון, האָט ער געזאָגט.

ווען ס'פלעגט אויספאַלען צוויי טעג ראש־חודש האָט ער ביי ראש־חודש־בענשען אין שוהל מעהר נישט אויסגערופען ווי איין טאָג, גענוג איין טאָג, טאָמער מאַכט זיך אַמאָל אַ צייט אָהן ראש־חודש טעג, קען מען בעהמען פון גרייטען.

איך וואָלט געקענט אָנשרייבען אַ גרויס בוך וועגען חיים'ס קאַרגשאַפט, נאָר איך האָב נישט קיין צייט.

דער עיקר, וואָס איך וויל אייך איבערגעבען, איז, דיין געהן איינקויפען עסענוואַרג פאַר'ן הויז. דאַ ווייזט זיך חיים אַרויס אין זיין גאַנצער גרויס, זיין גאונות זיין טאַלאַנט.

ער געהט אַליין איינקויפען. ווייל זיין פרוי, זאָגט ער, איז אַ גרויסע אויסבייגעריין; זי דינגט זיך קיינמאָל נישט, נעהמט וואָס מען גיט איהר. זי וואַרפט זיך מיט געלט רעכטס און לינקס.

פרעגט מען דאָך חיימ'ען: ווי אַזוי קען זיך דיין פרוי וואַרפען מיט געלט, אַז זי האָט דאָך קיין מאָל נישט קיין געלט?

ענטפערט חיים: אָבער עפּעס גיב איך איהר, דאַרף מען היטען אָט דעם עפּעס. אמת, איך גיב איהר נישט גענוג, אמת; אָבער ס'איז נישט מיין שולד. איך האָב דען מעהר און גיב איהר נישט? אַז ס'איז נישטאָ, איז נישטאָ! עס איז דען פערהאַן אַ געזעץ וויפיל אַ מאַן דאַרף געבען אַ פרוי אויף צום לעבען? אָבער דאָס וואָס זי קריגט דאַרף מען קענען איינשפּאָרען, און זי קען עס נישט.

געהט זיך חיים איינקויפען יעדען טאָג, וואָס זי דאַרף.

האָט ער אָבער אַ מאָדנע טבע: ער ליבּט אַלץ פערזוכען...

זיצט אַ פרוי מיט עפּעל, פערזוכט ער אַנ׳עפּעל; ער וויל זעהן צי די עפּעל זענען זיס אָדער זויער.

דערזוכט עסט ער אויף אַנ׳עפּעל און — קויפט נישט. „צו־זויער" זאָגט ער.

דאָס אייגענע טוט ער מיט קאַרשען, מיט פלוימען, מיט באַרען, מיט ווינטרויבען — אַלץ פערזוכט ער!

ער איז, קען מען זאָגען, דער גרעסטער פערזוכער.

ווערט ער, חיים, ביסלעכווייז זאַט, קומט ער אַהיים און שיקט זיין ווייב פערזוכען, דערנאָך זאָגט ער, וועלען מיר שיקען די קינדערלעך, וועלען מיר איינשפּאַרען אַ שעהנע פּאָר זלאָטעס.

וויל די פרוי נישט געהן, רופט ער זי: „פוילע שטיק".

רופט זי איהם: „קאַרגער הונט".

וואַרפט ער אַ טעלער אָן דר'ערד.

וואַרפט זי איהם אַ טעפּעל.

פערדריסט איהם, וואָס דאָס טעפּעל איז צובראָכען געוואָרען (דער טעלער אַרט איהם נישט)...

בעהמט ער זי בעליידיגען, הויבט אַ האַנט, איז שטאַרקער, פלינקער און בייזער, קריגט ער אַ פּאָר פּעטש, אַזש פלינקען פליהען פון די אויגען.

קום איך אָן אויף דער סצענע, בעטראַכט חיימ'ען, לאַך איך זיך פאַנאַנדער און איך פרעג איהם:

— חיים, דו וועסט עס אַזוי לאָזען געהען, צי דו וועסט צוריק פּאַטשען?

הערט חיים אויף צו שרייען, רופט מיך אָפּ אין אַ זייט און רוימט מיר איין שטיל, אויפ'ן אויער:

„מען דאַרף פון אַלץ פערזוכען... אַפילו אַ ווייב'ס פּעטש..."

אָט אַזאַ חיים איז דאָס.

טאָמער טרעפט איהר אין גאַס אַ קליין יודעלע, אַ נידריגס, אַ דאַר'ס, אַ טרוקענס, מיט אַ בערדעל וואָס לויפט אויף אַ זייט, פון רעכטס צו לינקס, אָט־אַזוי־אַ... זאָלט איהר וויסען זיך, אַז דאָס איז חיים, און אויב איהר ווילט איהם קענען דערלאַנגען אַ פּאָר פּעטש, מעגט איהר איהם דערלאַנגען, דיין פרוי וועט אייך דאַנקען און בענטשען איירע הענט...

ב. קאַוונער.

א בעגעגעניש מיט בריגידע העלם אויפ׳ן זעמערינג

(ספעציעל פאר׳ן „נייעם פאלקסבלאט״)

פון אלי׳ בארוכין.

ציקאפענס פון רוישיגען וויען, 2 שעה רייזע פון פסטרייכס רעזידענץ־שטאט ליגט א צוזמייכעלטע און ווינטערדיגען שניי־חלום די בערגיגע זעמערינג־לאנדשאפט די הערליכע בערג, וואס דערהויבען זיך 1000 מעטער הויך איבער׳ן ים. דער לופטערצער הימעל, דער גוטער קלימאט — דאס אלץ פערוואנדעלט דעם זעמערינג אין א גאט־געבענטען אפרוה־ווינקעלע, וואו דער מידער שטאטמענש קען געפינען געזונג פאר זיינע צעשרויפטע נערווען. אין די נארמאלע צייטען איז דער זעמערינג געווען דאס אפרוה־עלדאראדא פון אייראפא, וואוהין ס׳פלעגען שטראמען מאסען־טוריסטען און געסט. דער וועלט־קריזיס האט „דעגראדירט" דעם דאזיגען בערימטען קוראָרט און אנשטאט די טויזענטער געסט, וואס פלעגען אין די זומער־און ווינטער־חדשים פירפילען די געגענט, קען מען היינט צו טאג טרעפען אויפ׳ן זעמערינג, סך׳הכל א פאר הונדערט טוריסטען, בעזונדערס עסטרייכער. וואס זענען צוליב׳ן דעוויזען־פערבאט געווארען בהכרח „שטאט"־געסט פון דעם דאזיגען קוראָרט.

די הערליכע האטעלען פון זעמערינג, ווי דער „פאנהאנס", „זיד־באו־האטעל", „עקשטיין־פענסיאן" און אנדערע, שטעהען כמעט ליידיג און ווארטען אויס, אז אנ׳אויסלענדער מיט א פעסטער וואלוטע זאל דא פערבלאנדזשען און איבערלאזען א פאר הונדערט שילינג.

אבער קיין נייע געסט זעהט מען אלץ נישט. די האטעל־אינהאבער האלטען אז די סיבה פון דער „אפגעשטעלטער עמיגראציע" אויפ׳ן זעמערינג איז א חוץ דעם געלד־מאנגעל אויך דער גרויסער שניי־קריזיס וואס לאזט זיך דא שטארק פיהלען און וואס רעגט נישט אן די ספארטלער אריבערצוכאפען זיך אהער, כדי צו געניסען פון דער נאטור־שיינקייט. לאנגווייליגען זיך טאקע די געסט אויפ׳ן זעמערינג און די איינציגע אטראקציעס פאר׳ן פובליקום זענען די „פייוואקלאקען", וואו מען קען טרעפען א צוויי, דריי פארלעך זיך שארען אין טאנץ און וואו וויענער פרנסה־לאזע דאקטוירים, אדוואקאטען און אינושיניערען, טרעטען דא אויף אלס „פארטנערצער". און פאר א פאר שילינג, טאנצען זיי מיט פערעלטערטע דאמען, וועלכע רוקען זיי דיסקרעט אריין אין האנד דעם ערליך און שווער פערהארעוועטע „טאנץ־האנאראר".

א „רעוואלוציע" אין דעם לאנגווייליגען זעמערינג געזעלשאפט האט פאריגע וואך ארויסגערופען דאס בעווייזען זיך פון דער בעריהמטער פילם־שוישפילער בריגידא העלם, וועלכער איז אהער א־אפגעקומען אויף א פאר טעג צו דרעהען א נייעם פילם א. נ. „די גרעפין פון מאנטעכריסטא". דאס ערשיינען פון בריגידא העלם, האט ממש פערעלעקטריזירט דעם זעמערינג־עולם און קינד און קייט, אלט און יונג האט בעלאגערט דעם „פאנהאנס"־האטעל, וואו די קינסטלערין איז פערפאהרען, כדי צו כאפען א בליק אויף איהר פון דער נאהענט און בעזונדערס כדי צו קריגען פון דער קינסטלערין אנ׳אויטאגראף. אויסנוצענדיג דעם בעזוך פון בריגידא העלם אויפ׳ן זעמערינג האט דער שרייבער פון די דאזיגע שורות זיך געווענדעט צו דער בעריהמטער פילם־שוישפילערי׳ן וועגען אנ׳אינטערוויאו פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט".

אין די הערליכע אפארטאמענטען פון „פאנהאנס"־האטעל אין א שנייאיגען שבת־נאכמיטאג, ביים קלאנג פון א דזשאז־ארקעסטער האב איך זיך געטראפען, פנים אל פנים, מיט דער לעבעדיגער „וואמפ", פרוי בריגידא העלם, וועלכע שטראלט מיט אזויפיל צארטקייט און סובטעלקייט, אז ס׳ווילט זיך ממש נישט גלויבען אז דאס איז די געהיימנישפולע, אייז־קאלטע בריגידא העלם, וועלכע מיר קענען אזוי גוט פון פילם. איך זיץ און שמועס מיט דער בלאנדער גוטמוטיגער בריגידא העלם. זי דערצעהלט מיר וועגען איהר רומרייכער פילם־קאריערע. זי איז אלט איצט אינגאנצען 23 יאהר. זי איז געבוירען געווארען אין בערלין, וואו איהר פאטער א דייטשער אפיציר האט זי צו 8 יאהר אריינגעגעבען אין א מעדעל־פענסיאן, דארט האט זי פערבראכט גאנצע 8 יאהר, דאן האט זי אויך הערפיהלט א געוואלדיגען דראנג צו דער בינע. איהר אנטייל אין אמאטארישע פארשטעלונגען האט געצויגען די אויפמערקזאמקייט פון די ארומיגע און מ׳האט איהר פאראויסגעזאגט א גרויסע טעאטראלע צוקונפט. צו 16 יאהר האט די יונגע בריגידע העלם אבסאלווירט דעם פענסיאן עס איז אבער א פנים דער צוקונפטיגער פילם־שוישפילערין בעשערט געווען צו פערווירקליכען איהרע יוגענד־טרוימען וועגען טעאטער און איינמאל פאהרענדיג מיט דער מוטער אין א בערליגער טראמוויי האט זי בעמערקט דער בעריהמטער דייטשער פילם־רעזשיסער פריץ לאנג, וועלכער איז אזוי ענטציקט געווארען מיט׳ן אריגינעלען געזיכט פון דער יונגער בריגידא העלם, אז ער האט זי איינגעלאדען צו זיך אין אטעליע, געמאכט מיט איהר עטליכע עקספערימענט־אויפנאמען און באלד זי אנגאזשירט צו דרעהען דעם בעריהמטען פילם „מעטראפאליס", וואו די יונגע קינסטלערין האט מיט איהר שפילען דעראבערט דעם קינא־עולם און די קריטיק. דער זילבערנער עקראן האט די בריגידא העלם עמאציאנעל פערכאפט אין זיינע נעץ און ביז היינט צו טאג האט האט זי שוין געדרעהט 24 פילמען.

— „אין קלאנג־פילם, קאנטינואירט ווייטער דעם שמועס, די ליבע בריגידא העלם, פיהל איך זיך אזוי גוט, ווי אין שטומען פילם, דער קלאנג־פילם האט אבער א געוואלדיגע צוקונפט אין ער ערזעצט ביסלעכווייז דאס טעאטער, מיין נייעסטע גרעסערע קרעאציע וועט זיין אין פילם „אטלאנטידע", באזירט אויף פיער בענויא׳ס ראמאן א. ד. זעלבען נאמען און ר׳עזשיסירט פון דעם בעקאנטען קינא־רעזשיסער פאבסט. נישט קוקענדיג הערויף — בעמערקט אונזער אינטערלאקוטארין — וואס די גרעסטע פילם־שוישפילער ווארפען זיך לעצטענס צוריק איבער אויף דער בינע, ווי עס איז דער פאל מיט עמיל יאנינגס׳ן, קאנראד ווייד, הארי לידטקע, ליאנא הייד און אנדערע, האב איך נישט ברעה אין דער נאהענטסטער צוקונפט צו שפילען טעאטער, כ׳ווידמע זיך אויסשליסליך דעם פילם, וואו כ׳פיהל זיך אמבעסטען, הגם איך שעץ זעהר און כ׳בין בעגייסטערט פון די פילם־אויפפיהרונגען פון אזעלכע רעזשיסערען ווי שטערנבערג, פודאווקין, אייזענשטיין און אנדערע, איז מיר דאך אמנאהענטסטען און כ׳פיהל א בעזונדערען סענטימענט צום דייטשען רעזשיסער פריץ לאנג, מיין קינסטלערישען ענטדעקער, וועלכען כ׳האלט פאר׳ן פראמינענטסטען דייטשען רעזשיסער פון דער הייניגער צייט.

פון די פילם־שוישפילערינס בין איך ענטציקט בעזונדערס מיט גרעטא גארבא און עליזאבעט בערגנער און פון די מענער־קינסטלער זענען מיר אמנאהענטסטען ראנאלד קאלמאן און ווערנער קראוס.

— צי קלויבט איהר זיך נישט קיין פוילען? פרעגען מיר ווייטער.

— דערווייל נישט, — ענטפערט בריגידא העלם. — הגם עס איז נישט אויסגעשלאסען, אז ווי נאר כ׳וועל האבען פרייע צייט, וועל איך בעזוכען אייער לאנד, וואס האט ארויסגעגעבען אזויפיל קינסטלער, און בעזונדערס אזא פענאמענאלען טענאר, ווי יאן קיעפורא, מיט וועלכען כ׳האב צוזאמען געפילמט און מיט וועמענס מעכטיגער שטימע כ׳בין ענטציקט, וואוינענדיג סטאפיל אין בערלין— ציהט ווייטער דעם שמועס בריגידא העלם, ווידמע איך זיך א חוץ דעם פילם, וואו כ׳ארבייט כמעט 6 חדשים אין יאהר, אויך פערשידענע ספארטען, כ׳לערן שפראכען און שטודיר דאס טעאטער־וועזען. נישט קוקענדיג דערויף, וואס כ׳בין ערצויגען געווארען אין א ריין עוואנגעלישער סביבה, שמייכעלט גוטמוטיג מיין אינטערלאקוטארין, האב איך פיל פריינד צווישען די יודען. כ׳פערגעטער ממש דעם געניאלען שוישפילער פריץ קארטנער (א וויענער יוד) כ׳שעץ דעם יודישען אונטערנעהמונגס־גייסט און די יודישע פעהיגקייטען אויף אלע געביטען און בעזונדערס אין קינא־וועזען, וואו די יודען שפילען אזא דאמינירענדע ראלע. גענוג אנצורופען די נעמען פון די פילם־מאגנאטען: צוקאר, לעמעל, פאמער, זיי אלע זענען יודען און האבען פאר דער פילם־אינדוסטריע געוואלדיגע פערדינסטען.

ס׳איז שוין געווען בלאנקענדיגער שניי־אווענד אויפ׳ן זעמערינג, ווען כ׳האב זיך געזעגנט מיט דער ליבער בריגידא העלם.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

בעהמט אז די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די סלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט

און פינאנדערגעליעבט איבער דער שטאט.

היינט און פאלגענדע טעג!

אזעלכעס, וואס לאדז האט נאך נישט געהערט!

איבערשעהנער קלאנג־מייסטערווערק

רעזשי פון William Wilcou

„ציגיינער ראמאנסען"

אויסגעפיהרט דורך דער שעהנער

BRYGIDA HELM

דעם טעמפעראמענטפולען

Józef Schildkraut

און דעם וועלטבעריהמטען ציגיינער־ארקעסטער **RODEGO**

דראמע פון גרויסער ליבע און אפפערונג

אויס. פראגר.: קלאנג־צוגאבע און אקטואל.

דער זאל איז שטארק בעהייצט.

אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת אין זונטאג — 12 א זייגער בייטאג

פאפולערע פרייזען פון די פלעצער.

די קונסט אויסשטעלונג פון מעטאלאפלאסטיק פון י. קאהאנע

אין די זאלען פון בני ברית, אויף פיעטריקא ווער 90 האט דער קינסטלער י. קאהאנע אויסגעשטעלט זיינע שאפונגען אין מעטאל, פון די וועלכע קוקען אראפ צו אונז די פערגייסטערטע איידעלע פנימער פון די תלמידי חכמים מיט די הויכגעוועלבטע שטערנס און שווערע ברעמען, וואס די 3 קנייטשען צווישען זיי, זאגען אונז פון דער העכסטער אנשטרענגונג פון געדאנק. א סך יאהרהונדערטער פון שטורעמס און לייד האבען זיך געמוזט צוזאמענלייגען כדי צו אויסצוקריצען אזעלכע יואונדערליכע איידעלע געזיכטס־שטריכען.

דערנעבען זעהען מיר די אסקעטישע הארע צורות פון די קלויסטער־ברידער, מיט דעם פאנאטישען בליץ אין די אויגען, וואס האט אזויפיל קדושים געשיקט אויף די שייטערהויפענס. עס טוט א ווייי צו אונז פון מיטעלאלטער: מיט קלויסטער־קעלערס און אויטא־דע־פעען.

אבער צום שטארקסטען ווירקט די ארנאמענטיק; די קאמפאזיציעס פון הערשען און פייגעל, וואו ס׳געלונגט דעם קינסטלער צום טיפסטען אריינצודרינגען אין סטיל פון יודישער ארכאיק און סימבאלען. מיר פיהלען אז דער קינסטלער וואס האט לאנג געזוכט צווישען די יודישע ארכאישע שאפונגען האט זיך דערגראבען צום סוף ביז דעם ריין־יודישען אויסדרוק, וואס איז דער קווינטעסענץ פון אונזער ראסע־אייגענארטיגקייט.

י. קאהאנעס שאפונגען זענען שטיקער לעבעדיגע פערגאנגענהייט ארייגעגליווערט אין מעטאל, זיין הויכע טעכניק האט בעוויזען אין קופער־בלעך מעטאל אריינצוגיסען זיין נשמה. דאס הארטע מאטעריאל האט זיך אונטערגעגעבען דעם מייסטער.

פ. נ.

ר. איזראעל.

פערעלע

א סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

108

זשארזש האט אראפגענומען דעם הוט און העפליך זיך פערגעזעגט פאר מרים׳ען.

— אט, זעהט איהר, איך ווארט מיט דער גרעסטער אומגעדולד האב אי קאייך אפגעווארט־

— ליידער דוכט זיך אומזיסט, האט מרים דאס ערשטע מאל אין איהר לעבען געזאגט ליגען. איך האב מיך נאכגעפרעגט ביי אלע קאלעגען צי זיי ווייסען נישט עפעס וועגען יאקוב גרינפעלד. נאר קיינער האט מיר גאר נישט געקענט קיין קאנקרעטעס וועגען דעם זאגען. בידע זענען דערווייל געגאנגען וויט איבער דער גייער וועלט ביז דער כמיעלנא גאס, וואו מרים האט אריינגעקירעוועט ווילענדיג אהיים געהען.

— איך ווייס פריילין, אז איהר זאגט מיר נישט דעם אמת, האט זשארזש געזאגט, אבער איך וועל אייך מעהר וועגען דעם נישט פרעגען, איך פערשטעה, אז דא שטעקט עפעס א גרויס געהיימניש, וואס איז זיכער נוגע מיר אויך, זאל זיין אזוי. איך וועל מוזען דערגעהען דעם אמת, איך מוז וויסען וואו דזשימי געפינט זיך איהר ווייסט דאך פריילין, אז גרינפעלד׳ן האט מען צווישען אייגענע מענשען גערופען דזשימי.

— יא, איך ווייס דערפון, איך האב אלעמאל געהערט ווי מ׳האט איהם גערופען דזשימי.

— ווייסט איהר אויך פארוואס מ׳האט איהם גערופען אזוי?

— איך האב עפעס געהערט וועגען דעם. אבער איך מיש מיך נישט אין אזעלכע ענינים. איך וועל מיך מיט אייך געזעגענען מיין הער. ס׳טוט מיר לייד, וואס איך קען אייך מיט גארנישט דינען, הגם איך בין אייך זעהר דאנקבאר פאר דעם וואס איהר האט מיך דעמאלט בעשיצט.

ביי דעם האט איהם דאס מיידעל דערלאנגט די האנד און זיך געוואלט מיט איהם געזעגענען, זיי האבען זיך אפגעשטעלט ביים עק טראטואר און אין דעם מאמענט האט זשארזש א וואינק געגעבען דעם שאפיער וועל ער איז זיי נאכגעפאהרען טריט ביי טריט, דער אויטא איז צוגעפאהרען צום טראטואר צו דער שטעל וואו ס׳איז געשטאנען זשארזש מיט דעם מיידעל, דאס מיידעל האט קיין שום אכט דערויף נישט געלעגט. און ווייטער געשטאנען מיט זשארזש׳ן. אין מאמענט ווען זשארזש האט זיך געזעגנט מיט דעם מיידעל, האט ער ארויסגענומען א פלעשעלע פון טאש און בליץ־שנעל צוגעשטעלט צו דער מיידעלס נאז, מרים האט קיין פיפס נישט געטיעען נאר האט פערקרימט דאס מויל, זי האט זיך א וואקעל געטון אויף די פיס און אנגעהויבען צו פאלען. זשארזש האט זי צוגעהאלטען. ראמאן האט אין דעם מאמענט געעפענט דאס טירעל פון אויטא און זשארזש צוזאמען מיט מרימען איז שוין געווען אין אויטא. דאס איז געווען אין בעלעבסטען ארט פון ווארשא. אין דער צייט ווען טויזענד שפאצירער זענען געגאנגען הין און צוריק.

— פאהר ראמאן. האט זשארזש געזאגט, פאהר צו מיר אהיים, ס׳וועט זיין א ביסעל שווער דעם באגאזש ארויסצונעהמען, אבער מיר וועלען זיך שוין ווי עס איז אנ׳עצה געבען, מרים איז געזעסען אהן בעוואוסטזיין, אין אויטא מיט׳ן קאפ אנגעלעהנט אויפ׳ן היגטערשטען געזעס, בלייך ווי קאלך. דער אויטא איז געפלויגען איבער די גאסען אנ׳ערך פון צעהן מינוט אין האט זיך אפגעשטעלט אין א זייטיגער גאס ביי א מויער פון א שעהנעם הויז.

— ווי אזוי וועלען מיר זי ארויסבעקומען פון דאנען, האט ראמאן געפרעגט.

— ווארט צו דא א מינוט, איך וועל רופען פרידאן און מיר וועלען זי אונטען ארום ארויספיהרען אין שטוב ווי א כלה צו דער חופה. זשארזש האט גערעדט מיט דער גאנצער קאלטקייט און איז ארויסגעשפרונגען פון אויטא אויף דעם אופן, ווי ער וואלט אנגעקומען אין טעאטער.

אין עטליכע מינוט ארום איז זשארזש ארויסגעקומען פון טויער צוזאמען מיט פרידאן. זשארזש האט מיט זייטע שטארקע הענד כמעט ווי ארויסגעטראגען דאס מיידעל פון אויטא און זי אוועקגעשטעלט אויפ׳ן טראטואר. דאן האט ער א וואונק געגעבען פרידאן און בידע האבען מרימען אנגענומען אונטער די הענד און כמעט ווי ארויפגעטראגען אין שטוב, זיי האבען דאס פערחלשטע מיידעל אריינגעטראגען אין מיטעלסטען צימער און ארויפגעלעגט אויף דער קאנאפע.

— וואס איז דאס ווי׳ער, האט פרידא דערשראקען געפרעגט.

— איך ווייס נאך אליין נישט, וואס דערפון וועט ארויסקומען און זי וואלט שוין אלץ געוואלט וויסען.

— דו האסט נאך אין זינען וויצען, האט פרידא געזאגט, דאס מיידעל שטארבט דאך אפ!

— אויף מיין ווארט, זי וועט נישט שטארבען. איבריגענס האב איך די דאזיגע שעהנהייט אהערגעבראכט אויף דיין בעפעהל.

— איך האב דיך גאר געהייסען, דאס האט נאך געפעהלט.

— פערשטעהט זיך, אז דו, דו האסט דאך מיר געעצה׳ט איינצוארדנען א „סאלאן" האב איך דיך געהארכט און די ערשטע סחורה אהערגעבראכט.

— און צי מיינסטו, אז איך האב דאס געזאגט ערנסט, אויב דו טראכטסט אזוי האסטו א גרויסען טעות, איך האב גאר געשפאסט, כדי דיך ארויסצופיהרען פון דער שלעכטער שטימונג, אין וועלכער דו ביזט געווען.

— און איך פערשטעה נישט קיין וויצען; איך וויל זי נישט פערשטעהן.

— און איך זאג דיר, אז איך וועל זיך מעהר דערמיט נישט פערנעהמען, איך וועל ענטלויפען פון דאנען.

— נו, שריי גאר נישט, ווייל דו וועסט אויפוועקען די קעניגין און דאס קען איהר שאדען ברענגען אום געזונד און צו דער שעהנקייט.

— ווי געמיין דו ביזט ווי נידערטרעכטיג. ווייל דער גענומען עפעס אנ׳אינשולדיגען מענש און וועסט איהם ברענגען דערצו, צו וואס דו האסט מיך און מאשא׳ן געבראכט.

— וואס, איז, איך האב אייך אפשר נישט גוט אויסגעבערנגט, מאשא׳ן האב איך געגעבען א מקין א גרויסען באנקיר, און דיר דזשימי׳ן מיט פעציג טויזענד א יאהר הכנסה, און א האלובצי׳ך. פאר הונדערט טויזענד זלאטעס. איהר וועל איך אויך קיין עולה נישט טון־

מרים איז געלעגען און כמעט ווי נישט געאטעמט. זשארזש איז געווארען אונגעדולדיג.

— איך האב איהר צופיל געגעבען, זי האט זיך שוין געדארפט אויפוועקען, איך האב נישט קיין געדולד אזוי לאנג צו ווארטען: מרים האט אנגעהויבען שווער צו אטעמען.

(פארטזעצונג קומט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג

כא

28

אדר א׳ תרצ״ב

פעברואר

זון-אויפגאנג 6.32

זון-אונטערגאנג 5.08

פון דאנד־טל־ס-געריכט

געריכט ערלויבט ווייטער צו לאזן אין בעטריב די פאבריק פון דער פירמע „סעטאם“. — נייע אופאדלאשטש׳ן

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט דאס געריכט פעראפענטליכט אנ׳אופאדלאשטש דער פירמע „סעטאם“ (מאטעיקא 9).

געגען דער דעצ׳זיע, האט אדוו. ווייצמאן אריינגעטראגען אנ׳אפאזיציע אנוויידענדיג, אז דאס פעראפענטליכען דער פירמע „סעטאם“ אנ׳אופאדלאשטש איז א פועל יוצא פון פערזענליכע חשבונות פון דער פירמע „טאמאס איוועגס“ מיט דער „ווידזעווער מאנופאקטור“.

אין דער אפאזיציע ווערט אויך אנגעוויזען, אז די וועקסלען פון דער פירמע „סעטאם“ קענען צו יעדען מאמענט בעצאהלט ווערען.

דאס געריכט האט צוליב מאנגעל אין בעווייזען, אז די פירמע איז בכוח נאכצוקומען אלע איהרע פערפליכטונגען, בעשלאסען אפצולייגען דאס בעטראכטען די אפאזיציע ביז סוועט זיך ענדיגען די קוראטאר־צייט.

דער קוראטאר אדוו. סטיפולקאווסקי האט זיך דאן געווענדעט צום געריכט, מ׳זאל ערלויבען ווייטער צו פיהרען די פאבריק, כדי די 105 ארבייטער זאלען נישט בלייבען ארבייטסלאז.

דאס געריכט האט ערלויבט די פאבריק ווייטער צו לאזען אין גאנג.

* * *

אויף דער נעכטיגער זיצונג, האט דאס געריכט פעראפענטליכט אנ׳אופאדלאשטש דער פירמע משה שייניאק, דרוקעריי־בעזיצער (גדאנסקא 40). דער געפאלענער איז געשטעלט געווארען אונטער פאליציאישער אויפזיכט.

* * *

א צווייטער אופאדלאשטש איז פעראפענטליכט געווארען דער פירמע „זיגמונד ליפינסקי“ (סענאטאריא 11) דער געפאלענער איז געשטעלט געווארען אונטער פאליציאישער אויפזיכט.

* * *

אויף דער־זעלבער זיצונג איז אפגעזאגט געווארען די בקשה פון דער פירמע „וו. מאנדא“, שוך־געשעפט (פעטריק. 127) צו געבען איהר א „בענזור“.

אויך די בקשה פון דער פירמע „ברודער י. און ה. דאבראניצקי“ וועגען א „בענזור“ איז נישט בעטראכט געווארען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „אברהם קילבערט“ (פעטריק. 17) איז אלס סינדיק נאמינירט געווארען אדוו. ווייספוס.

* * *

דאס געריכט האט וועגען דעם אופאדלאשטש פון יצחק יוסף פלאם, ברעטער־סקלאד אין פאביאניץ בעשטימט דעם ענדגילטיגען טערמין אויף פעסטצושטעלען די הויך פון די חובות.

פארוואס דאס מיניסטעריום האט נאך נישט בעשטעטיגט די וואהלען

פון פרעזעס פון קהלה־פערוואלטונג

ווי בעקאנט ארבייט נאך איצט אלץ די צייטווייליגע קהלה־פערוואלטונג. די נייע געוועהלטע פערוואלטונג און דער ראט קענען נישט צוטרעטען צו דער ארבייט, ווייל דאס מיניסטעריום האט נאך נישט בעשטעטיגט די וואהלען צום פרעזידיום פון דער קהלה־פערוואלטונג און פון קהלה־ראט.

ווי מיר דערוויסען זיך האט דאס מיניסטעריום זיך אפגעהאלטען פון בעשטעטיגען די פרעזידיום וואהלען צוליב פאלגענדע טעמים.

בעת דעם וועהלען פון א פרעזעס פון דער קהלה־פערוואלטונג איז ארויסגערוקט געווארען נאר איין קאנדידאטור פון דער מינצבערג. די אונפארטייאישע און ציוניסטישע פראקציעס האבען דאן ערקלערט, אז די ווילען נישט קיין אנטיילנעהמען אין די וואהלען פון פרעזעס. דאס איז אויך אריינגעטראגען געווארען אין פראטאקאל, צוליב דעם וואס איז נישט געווען קיין אנדער קאנדידאטור האט דער דעמאלסדיגער פארזיצער פון דער זיצונג פון קהלה־ראט נישט אפגעשטימט די קאנדידאטור און האט זי געהאלטען פאר אנגענומען, אין פראטאקאל איז צו ליב דעם נישט אנגעגעבען געווארען מיט וויפיל שטימען דעפ. מינצבערג איז געוועהלט געווארען אלס פרעזעס פון דער קהלה־פערוואלטונג. ס׳איז אויך נישט אנגעגעבען געווארען ווי גרויס ס׳זענען די אונפארטייאיש־רעליגיעזע און ציוניסטישע פראקציעס. צוליב די דאזיגע טעמים האט דאס איצטיגע מיניסטעריום צוריקגעשיקט דעם וואהל־פראטאקאל צו דער וואיעוואדזטווע צו דערגענצען די ידיעות וואס פעהלען, דאס הייסט ווי גרויס עס זענען די אונפארטייאיש־רעליגיעזע און ציוניסטישע פראקציעס. ערשט נאכדעם וועט דער פראטאקאל צוריקגעשיקט ווערען צום מיניסטעריום, וועלכעס וועט אנגענומען אן ענטגילטיגען בעשלוס. דערוויל קען דער נייער קהלה־ראט נישט אנהויבען צו ארבייטען.

„עקספארטער“ פון... ציגעל און שטיינער

געהט זיצען אויף דרייצעהן חדשים

(2) אין דעצעמבער פ. י. איז אין ווינער׳ס עקספעדיציע פל. וואלנאשטשי 11 געקומען דער 20 יעהריגער לייזער קירשטיין (פאמארסקא 33), פארשטעלענדיג זיך אלס פערטרעטער פון אנ׳אויסלענדישער פירמע, האט ער פערלאנגט ארויסצושיקען צו דער ווארשאווער פירמע „העלפגאט און לאנדסבערג“ עטליכע פעקלעך שטרימפ. די פעקלעך האבען געזאלט ארויסגעשיקט ווערען אויף א פאסט־אנווייזונג אויף 450 זל.

אז די פעקלעך זענען אנגעקומען, האט די פירמע „העלפגאט און לאנדסבערג“ זיך איבערצייגט, אז שטאט שטרימפ. געפונט זיך דארט... ציגעל, ליים און שטיינער. קירשטיין איז דאן ארעסטירט געווארען

ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, האט דער בחור אויף אזא אופן אפערירט א גאנצע רייהע מענשען, צווישען אנדערע האט ער זיך דעם קאנפעקציע־סוחר משה מייערפעלד אויף נאוואמיעסקא גאס פארגעשטעלט פאר הערש מענדעלסאן, וואו ער האט געקויפט עטליכע אנצוגען און פאלטענס אויף א סומע פון 400 זל. שטאטס געלד האט ער נעגעבען ווינערס עקספעדיציע־קוויט אויף 450 זל. ער האט אויך אפערירט פייגע ראזענבלום, וואו ער האט זיך פארגעשטעלט פאר אברהם ריבאק.

דעם 3־טען פעברואר איז ק. פערמשפט געווארען צו 13 חדשים תפיסה.

נעכטען איז דער פראצעס פארגעקומען אין אפעלאציע־געריכט, וועלכעס האט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון לאדזשער קרייז־געריכט.

טאבאק־שמוגלער פאר׳ן געריכט

ווערן בעשטראפט מיט 17.804.40 זל. שטראף אדער 452 טעג ארעסט

(2) ביי דער באהן־סטאציע אין כאיני, האט די פאליציי פערהאלטען א געוו. באהן־ארבייטער סטעפאן גאנאלטשיק, ביי וועלכען מ׳האט געפונען געשמוגעלטען טאבאק פון דייטשלאנד. די זעלבע צייט זענען אויך אויפ׳ן וואקזאל פון דער פאבריקס־באהן פערהאלטען געווארען איגנאץ מערושיק און פיאטר אורטאלא. ביי וועלכע מ׳האט אויך געפונען געשמוגעלטען טאבאק.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס.

גאנאלטשיק איז בעשטראפט געווארען מיט 7.592 זל. שטראף אדער 198 טאג ארעסט. מערושיק און אורטאלא צו 5.106 זל. שטראף אדער צו 127 טאג ארעסט

צוגאב־פאבאר־קאמיסיע

יועלכע פאבאראוועס דארפען זיך שטעלען צו דער קאמיסיע?

(אג) דעם 28־טען ד. ח. וועט אויף אל. קאשטשושקי 21 אפהאלטען איהר זיצונג די צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פון יאהרגאנג 1910 און עלטערע, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט ערלעדיגט זייער צוגעהעריגקייט צום מיליטער־דינסט.

צו דער קאמיסיע דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועס, וואס וואוינען אין די געגענדען פון די 1. 4. 6. 8. 10. 12. 13 און 14־טע קאמיסאריאטען.

בעזיצער פון שפאר־ביכלעך פון פ.ק.א.

דארפען זיך מעלדען אין דער לאדזער אפטיילונג

די לאדזער אפטיילונג פון פאסט־שפאר־קאסע (פ. ק. א.) בעט אלע בעזיצער פון די שפאר־ביכלעך, וואס הייסען סובקאנטא ביכלעך ד. ה. וועלכע זענען פערזעהען מיט׳ן סטעמפעל „איינצאהלונגען און אויסצאהלונגען נאר אין דער אפטיילונג פ.ק.א. אין לאדז“, אז זיי זאלען זיך מעלדען וואס גיכער, מיטנעהמענדיג מיט זיך די ביכלעך. אין דער אפטיילונג פ. ק. א. אין לאדז, נארוטאוויטשא 45 אין די אמט־שעה׳ן, כדי מ׳זאל זיי צושרייבען די פראצענטער פאר׳ן יאהר 1931.

מעמאריאל פון ווארשט־פאבריקאנטען

וועגען אנטי סאניטארען צושטאנד אויף די מערכה

(2) דער צעך פון די לאדזער ווארשט־פאבריקען האט אוועקגעשיקט א מעמאריאל צום אינערען־מיניסטעריום, אין וועלכען זיי בעטען צו רעגולירען דעם ווארשט־האנדעל אויף די מערק, וועלכער געפונט זיך אין אנ׳אנטיסאניטארען צושטאנד.

רויב־אנפאל אויף א 70־יעהריגער זקנה אין צענטער שטאט

דער אנפאלער איז אינגאנצען 18 יאהר אלט

אויף ציגעל־גאס 19 איז נעכטען אויסגעפירט געווארען אנ׳אנפאל אויף דער 70־יעהריגער פאנא פרידשטיין, די פרוי פון בעקאנטען געוו. לאדזער סוחר און הויז־בעזיצער.

ווען פרוי פרידשטיין איז נעכטען 6 אווענד געגאנגען אויף די טרעפען, איז אינטערגעשפרינגען אנ׳אומבעקאנטער, וועלכער האט איהר געגעבען א זעץ אין קאפ, און ארויסגעשליידערט זי אויף דער וואנד אזוי אז זי האט באלד פע לוירען דאס בעוואוסטזיין. דער אנפאלער האט ביי איהר דאן ארויסגעריסען דעם האנד־בייטעל אין וועלכען עס האט זיך געפונען עטליכע צענדליג זל. און ענטלאפען.

די דערשראקענע פרוי האט געמאכט א געוואלד ס׳זענען אנגעקומען דער פ רטיער און דער סטרוזש, וועלכע האבען זיך געלאזט יאגען דעם אנפאלער, מיט א געשריי: כאפט די באנדיטען“.

אין דער גאס איז דערוויל געווארען א מהומה. די דורכגעהער פון מורא, אז די באנדיטען זאלען נישט שיסען, האבען זיך בעהאלטען אין די טויערען.

א פאליציאנט, וואס איז גראד אדורכגעגאנגען האט דעם אנפאלער אנגעכאפט פאר׳ן ארמעל, אבער ער האט זיך א־ויסגעריסען און ענטלאפען.

איינער פון די דורכגעהער, האט דעם ענטלויפענדען אנפאלער פערטשעפעט דעם פיס מיט א שטעקעל, צוליב וואס ער איז געפאלען, און אזוי ארום איז געלונגען איהם צו פערהאלטען.

אין קאמיסאריאט האט זיך ארויסגעשטעלט. אז דער אנפאלער איז דער 18־יעהריגער מאדעוש סאבטשעווסקי פון מארטא 5.

אין טויער ציגעל־גאס 19 האט מען שפעטער געפונען דער פרוי פרידשטיינס האנד־בייטעל, וואס דער אנפאלער האט אויעקגעווארפען, בעת די בעפאלענע האט געמאכט א געוואלד.

וואס גיכער אנהייבן די סעזאן־ארבייטן

פאדערען די סעזאן־ארבייטער פון מאגיסטראט

(2) אין לאקאל פון „פראצא“ איז נעכטען פארגעקומען א פערזאמלונג פון די סעזאן־ארבייטער, אויף וועלכער פיזעס זובערט האט אפגעגעבען א בעריכט פון זיין אינטערווענץ אין ארבייטס־מיניסטעריום וועגען דעם פערלענגערן דעם טערמין פון די אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע.

נאכ׳ן בעריכט איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צום מאגיסטראט, וואס גיכער אנצופאנגען די סעזאן ארבייטען, צום סוף איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע אין וועלכער ס׳ווערט געפאדערט פון דער רעגירונג, צו פערלענגערן דעם טערמין פון די ארבייטסלאזע אונטערשטיצונגען ביז 17 וואכען.

דעם רעקארד

האט געשלאגען

די מאדערנסטע פערפומעריע

J. DRUKIER

ZAWADZKA 5, TELEFON 175-92

פון רעדוצירען די

פרייזן פון אלערליי

קאסמעטיק

וועלכע בעזיצט היינט צו טאג דעם רייכסטען

אויסוואהל פון די נייעסטע

פערפומען און קאסמעטיק

און אלעס צו שטוינענד ביליגע פרייזען.

פאר אנגראסיסטען —

ספעציעלער ראבאט

שטרייק־געגרידער אין די זאגלעמביער קוילען־גרובען

מאנפיזרענץ פון די פראפ. פעראיינען

(2) היינט 10 פארמ. וועט אין לאקאל פון קארמעל וידאנסקא (40 פארקומען א צווישן פאריינס־קאנפער־ענץ פון „פראצא" און ז.ז.ז. אויף וועלכער ס'וועט בעטראכט ווערען די שטרייק־סיטואציע אין די זאגלעמביער קוילען־גרובען, און וועגען אונטערשטיצען די שטרייקענדע גרובען־ארבייטער.

געגען שטייער־מאכערס

צוזאמנפאהר פון די „נאטשעלניקעס"

(א) דער לייטער פון צווייטען פינאנץ אמט שידאסקי האט ערקלעהרט, אז אויפן צוזאמענפאהר פון די לייטערס פון די שטייער־אמטען זענען ארומגעדעדט געווארען א גאנצע רייה פראגען, בעזונדערס איז ארומגערעדט געווארען די פראגע. אז די שטייער־אמטען זאלען זיך שטעלען אין א דירעקטער פערבינדונג מיט די שטייער־צאהלער, כדי אויסצומיידען מאכערס און פערשידענע מעק־לערס.

5 זעלבסטמארדען אין איין טאג

די סיבות — נויט און פערצווייפלונג

(2) אין משך פון נעכטיגען טאג, זענען אין לאדז אויסגעפיהרט געווארען פינף זעלבסטמארדען:

אויף ניעצאלא 9 איז בעגאנגען זעלבסט־מארד די 22־יאהריגע מינדעל קאהן.

אויף רוג פעטריקאווער און נארוטאוויטשא האט זיך פער'סמ'ט מיט יאדינע דער 43־יאהריגער אנטאן מאליגאווסקי.

אויף זגערזשער 28 האט געפרובט צו בע־געהן זעלבסטמארד די 21־יאהריגע אירענא כלע־באווסקא (פראנטשישקאנער 15).

אויף סטעפאנא 25 איז די פרוי פון אנ'אר־בייטסלאזען בעגאנגען זעלבסטמארד.

דער פיפטער פארפאל איז געווען אין טויער אויף זאכאדניע 31, וואו דער 34־יאהריגע מיכאל דעלעביס האט זיך פער'סמ'ט מיט ברען־שפירט.

ארבייטער־דעלעגאציע אינטערוועניר איז ארבייטס־מיניסטעריום

וועגען פערלענגערען די שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(2) נעכטען איז צוריקגעקומען פון ווארשא דער פרעזעס פון קרייז־ראט פון די פוילישע פראפעסיאנעלע פעראיינען „פראצא" ה' זובערט, וואו ער האט אינטערווענירט אין ארבייטס־מיניסטעריום אין נאמען פון דריי פעראיינען „פראצא", כ. ד. און פ. פ. ס. וועגען פערלענגערען דעם טערמין ביז 17 וואכען, וועלכע ארבייטסלאזע בעקומען שטיצע.

נאטשעלניק וואיגאראווסקי האט ערקלערט, אז די פראגע וועגען פערלענגערען דעם טערמין ביז 17 וואכען. איז שוין אמאל פון מיניסטעריום בעהאנדעלט געווארען, און איז געווארען אפגע־ווארפען. וואס שייך עמעריטורען פאר די וועב־ארבייטער, האט דער מיניסטער ערקלערט, אז דאס ליגט אין דער קאמפעטענץ פון דריי מיניסטעריומס פון אינערן־מיניסטעריום, פינאנץ און ארבייטס־מיניסטעריום.

פרעזעס זובערט וועט אין די דערמאנטע פראפעסיאנעלע פעראיינען אפגעבען א בעריכט פון זיין אינטערווענץ.

דרייסטע גנבה איז א קאלאניאל־געשעפט

די גנבים האבען ארויסגעפיהרט די סחורה אויף א פוהר

(א) נעכטען איז אויסגעפיהרט געווארען א דרייסטע גנבה אין דעם הויפ קאלאניאל־געשעפט פון הערש שטיין אויף ווסכאדניא 57.

די גנבים האבען צונעוומען 3 קאסטענס טיי, עטליכע קאסטענס זאפאלקעס און אנדערע קאלאניאל־ארטיקלען, א חוץ דעם האבען די גנבים צוגענומען פון שופלאד פאר 1500 זלאטעס וועק־סלען. די גנבים האבען זייער רויג ארויפגעלעגט אויף א פוהר, וועלכע איז געשטאנען פאר'ן גע־וועלב און זענען אוועקגעפאהרען. די פאליציי זוכט די דרייסטע גנבים.

אקציע ביליגער צו מאכען דירה־געלד

האט אנגעהויבען דער פעראיין „לאקאטאר"

(א) צוזאמען מיט דער אקציע אין פיל שטעט ביליגער צו מאכען עלעקטרי, האט זיך אין עטליכע שטעט אנגעהויבען אנ'אקציע אויסצוקעמ־פען, אז דירה־געלד זאל ביליגער ווערען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האבען די היגע פראפעסיאנעלע פעראיינען און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס בעשלאסען זיך צו ווענדען צו פער־איין „לאקאטאר" וועגען איבערנעהמען די אקציע וואס שטרעבט ביליגער צו מאכען דירה־געלד.

די פערוואלטונג פון „לאקאטאר" האט בע־שלאסען אין די נאהענטסטע טעג צונויפצורופען א קאנפערענץ מיט די פארשטעהער פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען און געזעלשאפטליכע אר־גאניזאציעס.

דער יוזעף אדער יענער יוזעף...

קאמארניק פון 16־טען ראיאן רעזיגנירט פון זיין אמט

(2) דער קאמארניק פון 16־טען ראיאן יוזעף טאמאשעווסקי (זאכאדניא 36) האט רעזיג־נירט פון זיין אמט. אויף זיין ארט איז נאמינירט געווארען דער קאמארניק יוזעף קלודקאווסקי (גדאנ־סקא 94).

ריטשאלט פון אומזאץ־שטייער

(אג) דעם 26 פעברואר איז פערעפענטליכט געווארען די פעראררנונג פון פינאנץ מיניסטער וועגען ריטשאלט פון אומזאץ־שטייער פאר קליינע אונטערנעמונגען. פון דעם דאזיגען „ריטשאלט" וועלען געניסען דער האנדעל, האנדווערק, און דער „סקופ זאוואדאווי".

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) לייבוועבער (פל. וואלנאשטשי 2), הארט־מאן (מלינארסקא 1), דאנילעצקי (פעטריק. 127), פערעלמאן (ציגעל־יאס 32), צימער (חאילטשאנ־סקא 37), וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקא 27).

עלטערן היט אייערע קינדער!

קינד שטארבט אום אנ'אנגעגליהט אייוועלע און בעקומט שווערע בראנד־וואונדען

(2) אויף ניעצאלא 10. האט זיך דער 7 יעהרי־גער קאזימיעז מארינאק געשפילט נעבען אייגבגע־יצטען אייוועלע. פלוצלונג האט זיך דאס אייוועלע איבערגעקעהרט, און די אנגעגליהטע קוילען האבען דעם קינד אפגעבריענט דעם גאנצען אונטער־שטען טייל קערפער.

דאס קינד איז מיט שווערע בראנד־וואונדען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל „אננא מאריא".

בוימוואל־שפינערייען וועלען מעהר ארבייטען

(אג) שהערנעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער פערוואלטונג פון די בוימוואל־גארן־פרא־דוצענטען אין פוילען, אויף וועלכער איז בעשלאסען געווארען, אז פון 21 מערץ ביז'ן 17 אפריל זאל אין די ארגאניזירטע שפינערייען געארבייט ווערען 36 שעה א וואך. דאס איז 6 שעה מעהר, ווי ס'איז ביז איצט געארבייט געווארען.

Dr. med.
Grzegorz Rozenberg
ספעציאל־ארצט פאר מאגען, דארם, לעבער, שטאפ־וועקסעל און אינערליכע קראנקהייטען
GDANSKA 44, tel. 224-44
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 5–7, זונטאג און יום־טוב פון 12–2.

לאמפען

אין א גרויסען אויסוואהל
מאדערנסטע סטיל - ארבייטען
צו רעדוצירטע פרייזען

עמפפעהלט די בעקאנטע
לאמפען־פאבריק
SZ. P. SZMALEWICZ
Południowa 8, telefon 164-39
פיהרט אויס בעשטעלונגען לויט אנגעגעבענע צייכנונגען.

לאדזער יודישער קאמעראל־טעאטער
אלעע 1־טער מאי 2. דירי: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.
גאסטשפילען פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט־טעאטער
„ארט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.
היינט, זונטאג — 2 פארשטעלונגען: 7.45 און 9.45 אין אווענד
ווידערהאלונג פון 25־טען יובילעאום־פראגראם
„שמחות ביי יודען"
אין 2 טיילען, 13 בילדער.
1) פראלאג, 2) בין מנחה למעריב, 3) וואלס, 4) וויא, פערדעלעך!... 5) אבריוש און דאברוש. 6) שמענדריקעס, 7) גערשנגעל, 8) שרה־באנדע, 9) אלע זענען גוט, 10) אינדרא, 11) ראוי לחופה, 12) דער ערעס־טאנט פון נאוואמיעסקא, 13) פינאל: שמחות ביי יודען.
טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבערזשאנעק, א. גאלדפאדען און פ. פיאדאוואו. מוזיק: קאמפ. דוד בייגעלמאן, פ. לישט און פאלקס־מאטיווען. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס. רעזשי ש. דזשיגאן און י. שומאכער. קאנצערט־מייסטער: ש. ביינעלמאן, בינע־אינספ מ. קאן.
עס בעטייליגען זיך (לויט א"ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דזשיגאן, שיינע מרים, ציליע סמאל. מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, ל. ריינגלאס י. שומאכער, י. שיפער און א קינסטלערישער טאנץ־קווארטעט.
די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אווענד.

„שמחות ביי יודען"

יובל־פראגראם אין „ארט"

וויפיל סבלנות וויפיל אויסדויער האט מען גע־דארפט, אז מען זאל ביי אונזערע נעבעכדיגע בעדינ־גונגען דערגרייכען צו א יובל־פייער פון א טעאטער. א יובל וואס איז אפשר אין פערהעלטניש צום וועלט פערנעהם א נישט־אימפאנירענדער אבער אין אונ־זערע בעדינגונגען א גרויס, א געשעהעניש וואס מוז פערצייכענט ווערען מיט קידוש־לבנה אותיות אין אקטיוו פון אונזערער קולטורעלער ארבייט.

בעזונדערס קען דאס אנגעווענדט ווערען בנוגע דעם יודישען טעאטער, דעם סאמע געפלאגטסטען געביט, איבער וועלכען ס'הענגט עפעס א קללה, א כשוף, וואס מ'דארף אראפהויבען אנ'עיך־הרע, וועלכע מ'דארף אפשרעכען. ווייל אנ'עיך־הרע איז דאך מעגליך געוועזען, מיר האבען דאך אין טעאטער־וועזען זעהר גוט אנגעהויבען, מיר זענען דאך גע־גאנגען לעילה, מיר פערמאגען דאך דאס בעסטע טעאטער־פובליקום, וועלכעס פערשטעהט און וועל־כעס פולט אן ברוך־השם די טעאטערען אין אלע שפראכען, מיר האבען דאך געמאכט די גיגאנטיש־סטע פרובען און אנשטרענגונגען, אבער אלץ ווערט צושמעטערט און פערניכטעט אזוי ווי א ביי־עיר שד וואס'ט געשטאנען אן א דיט און גאך דער פערניכ־טונג שטשירעט ער די ציינער און לאכט אויס אונזער הילפסלאזיגקייט.

ס'איז איבריג צו אפעלירען מיט משלים, יעדער איינער פיהלט דאס מיט אלע אברים, מיט'ן גאנ־צען וועזען. דעריבער ווען מיר הערען וועגען א יובל פון א יודישען טעאטער דארף מען אין זיבען האבען אז קיין שום עין־הרע זאל נישט שאטען, אפלעקען דעם דופק, און אויסשפייען דריי מאל ווי אונזערע באבעס טפו, טפו, טפו...

„ארט" דאס לאדזער יודישע וועלט־טעאטער שטעלט אויס איהר 25־טען יובל־פראגראם. ס'איז א געשעהעניש, א יובל פון עקשנות'־דיגען קלאמער'ן זיך און ווערען זיך קעגען דער קללה א יובל פון ווילען איינמאל פאר אלעמאל אי־בער־צושלאגען דעם קאן אז פון איצט אן זאל עס ווייטער געהען, מוזען אויף דעם ארט בעגריסט ווע־רען די גרינדער, די רעזשיסאר'ען, מוזיקער, מאלער, ארטיסטען און אלע די, וועלכע האבען צוגעלעגט א האנד צום בויען בעת דער קאנייקטור פון האר־פען בעת דער טויטקייט בעת דעם ליידען, ווען ס'איז נויטיג געווען וועלען מיר אויך די אלע איבערשיקן אונ־זערע ברכות און די ווינשען אלדאס גוטס.

* * *

„שמחות ביי יודען" הייסט דאס יובל־פראגראם פון „ארט", דאס פראגראם בעווייזט, אז די ריכטונג און ליניע פון דעם דאזיגען טעאטער האט זיך נישט געענדערט אויף א האהר, ווען אפילו ס'זענען אין בעזונדערע פעריאדען פון דער ארבייט געווען פערשידענע אפנויגען. ווער עס פערפאלגט די ענטוויקלונג פון דער דאזיגער ליניע מוז מודה זיין אז דאס איז נישט מעהר קיין קאנטור, קיין טאנ־דייט, נאר ווערט שוין געצייכענט מיט א פעסטער האנד און מיט א גענויט אויג.

מיר האבען שוין אנגעוויזען, אז ס'האנדעלט זיך נישט וועגען א בעמערען אדער ערגערען נומער אין דעם פראגראם. ס'האנדעלט זיך וועגען דער גאנצער פארשטעלונג, וועגען דעם איינדרוק, וועגען דעם גייסטיגען פערגעניגען וואס מען טראגט פון דארט ארויס, וועגען דעם פערגעסען זיך אויף א געוויסע צייט, וועגען מיטערלעבען וועגען פון פובליקום דורך די מיטלען וואס דאס טעאטער פערמאגט, דארף דאס נישט זיין דיקא דורכ'ן שפי־לען פון די ארטיסטען, ס'קען אויך זיין דורך דער רעקאראציע, דורך דער מוזיק דורך דעם טאנץ, דורך די פארבענרייכקייט און ליכט־שפיל, דורך דעם רעזשיסערישען איינפאל, און ווען אלץ איך איינעם איז דורך א געניטער און פראבטוארטלי־כער האנד אזוי פונאנדערגעשטעלט געווארען, אז ס'קלאפט אלץ איז די פארשטעלונג א פולקאמענע.

אזוי יעדענפאלס דארף קוואליפיצירט ווערען „שמחות ביי יודען". ווען מיר וועלען אנהויבען אין דער רחבותדיגקייט פון דעקאראציע, גאנץ בעזונ־דער פון די קאסטיומען (דינה מאטוס), פון דער צו־זינגענקייט, געשמאק און פשוט זיסע מוזיק (דוד בייגעלמאן) פון די טעקסטען (משה בראדערזאן 10 — גומעטען, אבערזשאנעק — 1) רעזשי (דזשיגאן, שומאכער) מאכט דאס דעם איינדרוק ווי אלע די וואלטען זיך צונויפגעקומען און פעסטגעשטעלט אין וועגן פאר אלעמען און קיינער איז פון דעם דאזיגען וועג נישט אראפגעטרעטען.

בעזונדערס וואלטען מיר זיך געוואלט אפשטעלען אויף דעם טאנץ־קווארטעט, וואס טרעט אויף ערשט צום צווייטען מאל, מ'קען פעסטשטעלען, אז אהן דעם קווארטעט וואלט נישט מעהר גע־ווען די גאנצקייט. וויפיל פערשטענדניש, אויסגערעכ־נטקייט, התלהבות און בעציהונג לעגען אריין האלע שווארץ, יאנא זאנדעל, ראמא שאכעס און אירמא מארקא אין זייער קונסט, דארף מען דערצו נישט זיין די ספעציעל פראמינענטע קינסטלער, דער אבער ס'לויבט זיך די גרויסע בעציהונג. פערשטענ־דיש און פער־אנטוואורטליכקייט. יעדע בעוועגונג מיט האנד און פוס האט א בעדייטונג, יעדער ריהר איז אויסגערעכענט. די טענצערינס האבען טאקע דעם ערפאלג וואס קומט זיי ערליך. ס'איז איבריג אנצווייזען אויף יעדען נומער בעזונדער, ווייל ס'־אינטערעסירט דאס גאנצע, שיינע מרים אין איהר אלע נומער'ן (אבריוש אין דאברוש, אין א נומער פון א גאנץ אנדערען זשאנר ווי „אלע זענען גערעכט" אדער גאר עזעס אנדערש „אין גערשנגעל") האט דאסמאל געשלאגען דעם רעקארד פון איהרע ער־פאלגען. דאלסקאס אין מאלא־נומער „וויא פער־דעלעך" קען נישט נאכיאגען דעם טעמפא פון ליד, זי זינגט עס אבער ווי געוועהנליך זעהר שעהן. דערפ_י איז זעהר גוט אין „שרה־באנדע", וועלכער איז בכלל א זעהר שעהנער נומער.

מאשא פעטערמאן האט אין „ראוי לחופה" גע־טון אלץ וואס מ'דארף, כדי זיך בעווייזען פון דער העכסטער זייט, צילי סמאל זיין איהרע קליינע ראלען איז שטענדיג אויפ'ן ארט־

וואס מ'קען נאך זאגען וועגען דזשיגאן, שו־מאכער, גאלדשטיין, פולאווער איז דאס וואס דייער טאלענטען ווערען קענדיגער און זאפטיגער, די פיהלען זיך אין דייער הויט אומעטום ווען זיי בעווייזען זיך אויף דער ביהנע. ריינגלאס האט ווידער פערשטארקט די טרופע, וואס איז געווען זעהר געוואונשען, אויך שיפער האט בעקומען זיין ארט אין דעם פראגראם.

דער נאמען יודיש קאמעראל־טעאטער איז בער שטעטיגט געווארען דורך בראדערזאנס הערליכען נומער „גערשנגעל", און הגם די לעזונג פון דעם „גערשנגעל" איז א ריין פאעטישער און נישט פראקטישער, מאכט ער אבער דעם שטארקסטען און הערליכסטען איינדרוק.

י. דאנסין.

ארעסטירט מיך, איך בין דער גנב

דערפאר בעקומט ער נאר 10 חדשים תפיסה

(2) דעם 16־טען דעצעמבער פ. י. איז בע־גנבעט געוואָרען דאָס געוועלב פון סטאניסלאַוו ביס־קופסקי אין פאביאניץ. די גנבים האָבען דאַן צוגע־נומען 300 זל. געלד און טאַבאַק פאַר 300 זל.

צו דער פאָליציי האָט זיך שפּעטער געמאָלדען דער 25־יעהריגער הערבערט הלאר, אז ער האָט עס אויסגעפיהרט די גנבה אין ביסקופסקי'ס געוועלב דערביי האָט ער אַנגעגעבען די נעמען פון זיינע מיטהעלפערס, אויגעניוש שיק פון לאָדז, עדמונד האַוזנער און גאַנשע־אָוויטש.

נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס, די זענען פעראורטיילט געוואָרען צו 10 חדשים תפיסה יעדער.

א ווירט מיט א גרויסען אפּעטיט

בעקומט ארויס אויף א כיטרע אופן פון א לאקאטאר א וועקסל 13500

(2) אין קרייז־געריכט איז נעכטען פאָרגע־קומען א טשיקאווע פּראָצעס, וואָס די דירעקטארישע פון פרויען־גימנאזיום איי־עייא קריגער האָט געפיהרט געגען דעם הויז־ווירט אַרמיר וואידקע. פרוי ק. האָט זייענדיג דעם ווירט געגעבען א גאראַנטיע־וועקסעל אויף 13.500 זלאָטעס, אז זי וועט ביז'ן 1. אַפּריל פריי מאַכען דעם לאָקאַל.

צום טערמין, אַז פרוי ק. האָט אָפּגעגעבען ס'לאָקאל, האָט זיך פרוי ק. געווענדעט צום ווירט, ער זאָל איהר צוריקגעבען דעם גאראַנטיע־וועקסעל. האָט דער ווירט איהר ערקלערט, אַז דעם וועקסל נעמט ער צו פאַר פערלוירענעם דירה־געלד.

דאָס געריכט האָט די אַנקלאַגע פון פרוי ק. אָפּגעוואָרפען. דער פערטיידיגער פון פרוי קריגער האָט אַנגעמעלדעט אַן אַפּעלאַציע.

פון פאָלקס־אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט 8.30 אוועגד קומט פאָר אין דער פאָלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער אָר־גאַניזאַציע (שרודמיעסקא 29) א פאָרלעזונג פון ה' נ. מייזלער אויף ד. ט.: „פיזישע ערציהונג אין די פערשידענע לענדער".

דינסטאג דעם 1/3 8.30 אוועגד וועט מאג. ש. ראַנאָזשינסקי האלטען דעם צווייטען רעפעראט פון פאָרלעזונגס־ציקל: „דער ארץ־ישראל מאנדאט און זיינע ענגלישע אינטערפּרעטאַציעס.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

זונטאָג ד. 28 פעברואר

10.00	גאָטעסדינסט. 11,58 פאָרלעזונג.
12.15	טראַנסמיסיע פון קראָקא. 1.15 קאָנצערט פון וואַרשאַווער פילהארמאָניע. 3,00 פאר־געזאַנג.
3.55	פּראָגראַם פאר קינדער. 4,20 גראַמאָפאָן.
4,40	פאָרלעזונג. 4.55 פאָרלעזונג. 5,30 פאָרטעפּ. זינג 5,45 קאָנצערט. 7,00 פערשידענעס
7,20	ספּאָרט. 7 30 רעפּערטואַר. 8,15 קאָנצערט
9,45	ליטעראַרישע פערטעל שעה. 10,00 פידעל־קאָנצערט
10.40	קאָמוניקאַטען 11 00 טאַנץ מוזיק.

„די וועגען פון דער מאָדערנער יודישער דיכטונג"

רעפעראט און רעציטאַציעס פון ישעיהו שפּיגל אין „יוגנט־וויזא"

דער היגער יודישער פרויען־פאַרבאַנד „וויזא" אָרדענט איין אין יוגנט „וויזא", וואָס איז אַנגע־שלאָסען אין זעלבען פאַרבאַנד. א ליטעראַרישע אָוונט, אויף וועלכען ס'וועט אַרויסטרעטען דער יונגער דיכטער ישעיהו שפּיגעל מיט א רעפעראַט א. ד. ט.: „די וועגען פון דער מאָדערנער יודי־שער דיכטונג".

דער דאָזיגער אָוונט קומט פאָר שבת 6 נאָכמיטאָג אין לאָקאַל פון „וויזא"־פאַרבאַנד, נאָכ'ן רעפעראַט — רעציטאַציעס פון איגענע שאַפונגען: ליד־ר און קאַפּיטלעך פון א ראָמאַן.

וואָרנונג!

אין דער נאַכט פון פרייטאג אויף ש"ת זענען פון מיין געוועלב ה. שטיין, ווסכאָדניא 57 ארויסגעריסען געוואָרען פאָלגענדע וועקסלען:

1)	Zł.	100	pł.	28.2.	1932,	z wyst.	A. Drezner,	na zlec. A. Szuer,	cedenci	F. Goldberg
2)	„	50	„	„	„	„	T. Leszczyński	„ S. Leszczyński	„	Ch. S. Frydman
3)	„	35	„	„	„	„	J. Kohn	„ G. Liss	„	S. Sanbel
4)	„	41	„	„	„	„	A. Aizen	„ H. "ah	„	H. Characki
5)	„	50	„	„	„	„	M. Bryks	„ F. Goldberg	„	E. Goldberg
6)	„	200	„	„	„	„	M. Szwarcman	„ S. Moszenberg	„	S. Pik
7)	„	50	„	„	„	„	I. Szroda	„ M. Cukierman	„	M. Cukierman
8)	„	100	„	„	„	„	Kolowski	„ E. Goldberg	„	E. Goldberg
9)	„	48	„	„	„	„	L. Korn	„ P. Korn	„	E. Goldberg
10)	„	50	„	„	„	„	Czarnobroda	„ Ch. Zyskind	„	Ch. Zyskind
11)	„	100	„	29.2.	„	„	I. Dymion	„ I. Goldsztajn	„	I. Goldsztes
12)	„	85,50	„	28.2.	„	„	I. Miller	„ M. Kryszek	„	Ch. Faigenbaum
13)	„	100	„	„	„	„	Sz. Zaideman	„ H. Lasman	„	K. Sieradzki
14)	„	99.25	„	„	„	„	Sz. Cukierman	„ D. Zybersztajn	„	D. Zylbersztajn
15)	„	60	„	„	„	„	Sz. Pszytyk	„ I. Azurl	„	I. Hurwicz
16)	„	35	„	„	„	„	L. Landau	„ B. Wolf	„	J. Złotogórski
17	„	50	„	„	„	„	A. Fogiel	„ M. Abramsohn	„	Sz. Rozenblum
18)	„	300	„	26.2.	„	„	S. Bornsztajn	„ I. Rozenfeld		
pr	„	186.70		23.2.	„	„	Argon	„ Wolrauch	„	Baumgarten.

אויף די דאָזיגע וועקסלען זענען שוין ארויסגעשיקט געוואָרען אוויזאָ'ס און איך בעט די פּערזאָנען, וועלכע דאַרפען צאָהלען די דאָזיגע וועקסלען. אז אויב זיי וועלען בעקומען א צעטעל פון א רעיענט. זאָלען זיי זיך פריהער מיט מיר פערשטענדיגען.

די אויבענאויסגערעכענטע וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אומגילטיג.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאָניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאַן.

היינט, זונטאג און מארגען, מאָנטאָג, 9 אין אָוונט

די לעצטע 2 מאָל

מיט דעם שטנסטען אמעריקאַנער בוף־קאָמיקער

דזשעק

רעכטצייט

אין דעם גרויסער אָפּערעטען־שלאַגער

20 שלאַגער־נומערן איינער שענער פון 2־טען

יאַנקעלע כוואַט

אין 3 גרויסע אַק־טען. מוזיק־רעזשי דזשעק רעכטצייט

מיט דעם אַנטייל פון דער גוט־בעקאַנטער אַרטיסטין־זינגערין יוכבד זילבערג.

אכטונג! דינסטאַג, מיטוואָך און דאָנערשטאַג ווערט נישט געשפּילט!

פרייטאַג 2, פּרעמיערע אַיציק'ל גנב פון דזשעק רעכטצייט — רעזשי־מוזיק דזשעק רעכטצייט

פערזאָרגט אייך בעצייטענס מיט בילעטען אין קאַסע פון פילהארמאָניע.

אכטונג, ה"ה גנבים!

נעכטען האָט מען מיר פון מיין וואוינונג אויף פּולנאַצנא 20 ארויסגע'גנב'עט א זילבערנעם זייגער, ווי אויך א דאַמען־האַנד־ביטעל, אין וועל־כען עס זענען געלעגען צווישען אַנדערען אויך 2 אויסלענדישע פּעסער אויפ'ן נאָמען שרה רבקה ברוינער. די פּעסער האָבען פאַר קיינעם קיין שום ווערט נישט. די ה"ה גנבים ווערען דעריבער גע־בעטען געבען גרויסער בעלוינונג אָפּצוגעבען די פּעסער מיט'ן זייגער געגען שטרענגער דיסקרעציע אדער מיר צו וויסען צו געבען וועל איך קומען אונטערהאַנדלען.

מיין אדרעס:

מאטיס באקסטער

לוטאָמירסקא 9, טעל. 161-47 — 1296

ביי מענשען, וועלכע זענען נידערגע־שלאגען, אבגעשפּאַנט. אונפעהיג צו דער ארבייט.

ווירקט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער

Franciszka Józefa

אויף א פראַמפטע צירקולאַציע פון בלוט און דערהויבט דעם זכרון און ארבייטס־פערמעגען, צו בעזייטיגען אין אלע פּאַ־סיקען אין סקרופּ־אפּשטעשונגעס.

מעלדונג

פאָלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאָדז

היינט, זונטאָג, ד. 28 פעברואר 8.30 אוועגד אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער ארגאני־זאציע, שרודמייסקא 29 פאָרלעזונג א ד. ט: „פיזישע ציגרייטונג אין פערשידענע לענדער".

פּרעלעגענט: ה' ג. מייזלער.

די נאָהנטע פאָרלעזונג: זונטאָג ד. 1 מערץ מאג. ש. ראָנאָזשינסקי: „דער ארץ־ישראל־מאנדאט און זיינע ענגלישע אינטערפּרעטאציעס".

רעטשניצע

פון דאקטוירים־ספּעציאליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאָן 137-63

ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אלע ספּעציאליטעטען ווילינסקי, זאַלצוואַסער, לוביש, סלאַבאָדסקי, קערשנער, פּישמאַן, שמירנעלד, שמערלאַווסקי

ווי אויך ווייזיטען אין שטאָט.

עלעקטריזאַציע, אואַליוען, דענטיסטישער קאַבינעט צאהן־ארצט לאַזשינסקא־סטאַראָפּאָלסקא א בעראטונג ביים אויגען־דאָקטאָר נאר 3 זל.

Dr. med. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 20193

ספּעציאַל־ארצט פאר מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג

נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָוונד זונטאָג און יום־טובים פון 9 — 1 ביטאָג.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג־ארטאָפּעד

פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, גלידער, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער איינגענע פּראַקטיקע פון ועספּל־ארטאָפּעדישע אפּאַראַטע ווייז הקלאַרטעס אויף פלאַטפוס, קי'ראַשיבע. העגר און פוס, באַנדאַזשען א. אז. וו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. med. M. Lerner

ספּעציאליסט פאר קינדער־קראַנקהייטען

זאַכאָדניא 64, טעל. 113-09

נעמט אָן פון 3 — 5 נאָכמ. — 121

Dr. med. W. Eychner

אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאַנא 4

(נעבן קינא „טשאַרי") טעל. 134-72

נעהמט אָן פון 1/2 2 — 4 און פון 7 — 8 אָוונד

Dr. med. STUPEL

Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego

האָט בעניינט די אויפנאַהמען אין רענטגענאָלאָגיע אין דער לעטצטע ווינקע נערוטער 17 פון 12—6 ביטאָג. זונטאָג פון 12 — 2 מיטאָג.

אין ווענערישע קראַנקהייטען איז דער היים אויף מיעלטשאַרסקיעגא 12 (פּקאַרנאַ) טעל. 118-28

פון 7—9 אָוונט. זונטאָג פון 4—6 נאָכ.

Dr. med. Haltrecht

ספּעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס־קראַנקהייטען

נעהמט אָן פון 8—9.30 פריה, פון 12.30 — 1.3 נאָכמ. און פון 5 ביז 9 אָוו. זונטאָג פון 9 ביז 1 מיטאָג.

פּיעטרקאָווער 10, טעל. 245-21

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייזען. דאַמען בעזונדער וואַרטע־זאַל.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע

אַנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום־טוב פון 9—1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע־זאַל פאר פרויען.

קלאַנג־קינא־טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

דאָס גרעסטע פילם־קונסט־ווערק פון סעזאָן!

א פילם אין נאַטורעלע פאַרבען א. נ.:

דער זינגער פון די בערג

דראַמע פון רוסישע לעבען ... אין דער הויפּטראָל

Lawrence Tibet

נעכסטער פּראָגראַם:

„ווען די ליבע ערוואַכט"

דער זאַל איז גוט בעהייצט.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג 12 בייטאָג.

אכטונג, ציטונגס־פערקייפער!

די פערוואלטונג מאַכט בעקאַנט, אז אזוי ווי די פערזאמעלטע האָבען נעפּאָדערט אויף דער פערזאַמלונג וואָס איז פאָרגעקומען מוצ"ש, אז מיר זאָלען זיין אין דער שפּיץ פון דעם שטרייק וואָס די מיטגלידער פערלאַנגען, און מיר האָבען זיך קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט פון דעם, ווייל מיר האָבען נאָך נישט בעקומען קיין ענטפער פון די וואַרשאַווער רעדאַקציעס, אויף אונזערע פאָדע־רונגען האָבען עטליכע נישט מיטגלידער אויסגעריקט אומציטרוי דער פער־וואַלטונג, מעלדען מיר, אז מיר האָבען זיך נישט אָפּגעזאָגט פון די אַמטען און דער פעראיין איז ווייטער טעטיג. גלייכצייטיג מאַכען מיר בעקאַנט, אז ווען מיר וועלען בעקומען א בעריכט פון די וואַרשאַווער רעדאַקציעס וועלען מיר רופען א פערזאַמלונג.

מיט אכטונג די פערוואַלטונג

פּרעזעס א. ווייצגאָוואלסקי, וו. פּרעזעס לעדערמאַן, עקיבא גאָלדבלום, בנימין עלהוים, ש. הינערמאַן

וואָרנונג!

אזוי ווי ס'האָבען זיך בעוויזען אויפ'ן מאַרק א רייה אַרטיקלען, וואָס אימי־טירען די בעקאַנטע זייט יאָהרען

Sól do nóg Jana Dr. Elemera Fuchsa

בעטען מיר די ג. קויפער געפל אויסדריקליך צו פערלאַנגען אָריגינעלע

Jana זאַלץ צו די פיס

מיט דער שוץ־מאַרקע „Słoń" — 1264

Laboratorjum Dr. Elemera Fuchsa, Warszawa.

SÓL DO NÓG JANA

usuwa radykalnie dolegliwości nóg

מיט א רוהיג געוויסען גאַראַנטיר איך, אז מיינע

שאַמאָט־אייוועז און קוכען

וואָס ווערען ביי מיר אין פאַבריק אויסגעפּערטיגט, זענען פון די בעסטע מאַטעריאַלען געבויט און דעריבער שטאַרק, דויער־האַפטיג און פּינקטליך און רעיעל אויסגעפּערטיגט.

ביליגע פּרייזען! רייכער אויסוואַהל!

ס'ווערען אויסגעפּערטיגט אַלע ארט רעפּעראַטורען.

פערקויף פון שאַמאָט־ציגעל און שאַמאָט־מעהל.

ערשטע שאַמאָט־אייוועז־פאַבריק י. ב. גרינהאָלץ

פּיעטריקאָווער 37, טעל. 156-64.

די פערוואלטונג
— פון דער —
יידישער קהלה אין לאדז

מאכט דערמיט בעקאנט, אז דער

צוגאב - בודושעט אויפ'ן יאהר 1932 אויף דרינגענדע הילף פאר דער נישט-פערמעג-ליכער יודישער בעפעלקערונג און דער צוגאב=שטייער-רעגיסטער אויפ'ן יאהר 1932

ווערען אויפ'ן סמך פון די עגזיסטירענדע פארשריפטען אויסגעלעגט צום דורכזעהען במשך פון 8 טעג, ד. ה. פון 28 פעברואר ביז'ן 7 מערץ 1932 איינשליסליך אין די שעה'ן פון 10 פריה ביז 1 נאכמ. אין דער קאנצעלאריע פון דער קהלה, פריינהייטס-פלאץ 6.

1283 — לאדז, דעם 26-טען פעברואר 1932.

דאס ערשטקלאסיגע
קינדער= און שילער-גארדעראבען=אטעליר
„Dzieckopol" א. פ.
ZAWADZKA 16 A

מאכט בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז צום איצטיגען פריהלינג און זומער-סעזאן געפינט זיך אויף לאגער א גרויסער אויסוואהל פון קינדער= און שילער-גארדעראבען פון די נייעסטע פאסאנען צו ערמעסיגטע פרייזען.
רעעלע און פינקטליכע בעהאנדלונג! 1492

Samochody
i motocykle używane
Kupno, sprzedaż, komis zamiana.
Auto-Agencja
Gdańska 82 tel. 189-28

קעכער
אויף דער מאשין
ווערען אויסגענייט
שרודמיעסקא 8.

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

ווינטיג פאר מחותנים! געלעגענהייטליך אי-בערצוגעבען 2 ערשטקלאסיגע שלאפצימער פון אויסלענדישע פורנירען. ערשטקלאסיגע שעהנע ארבייט, ביליגער ווי האלבע פרייזען, ווי אויך ע-צעלנע מעבעל-שטיק. קומט און איבערצייגט אייך! זגערזשער 62, ביי ה. פריינדליך. צו ערפאהרען זגערזשער 62, אדער 49. 1290

ווינטיג פאר שמאטע-הענדלער, הערינג-הענד-לער און האנדוועבער-שטיל. עס איז אהערצוגעבען א געבויטע רעמיזע אויף 11/7 מיט א צעמענטירטען קעלער, א גרויסע שטוב אויף זעהר ביליג דירה-געלד און נידריג אבטרעט געלד. צו ערפאהרען זגערזשער 62 אדער 49, ביי ה' פריינדליך. 1289

א מאנגעל אין גוטען צושטאנד ווערט געזוכט צו קויפען. צו ווענדען זיך קילינסקיעגא 43, ביי צוקערמאן. 1304

לאקאלען

א צימער איז פון זאפארט אפצוגעבען אויף אגראדאווא 10. צו ערפאהרען ביי ל. איזביצקי. אין זעלבען הויז. 1291

א קאלאניאל-געוועלב מיט איינריכטונג אויף א גוטען פונקט צוליב אבריזע זאפארט אפצוגעבען. נאווא-שיקאווסקא 13. 1286

אכטונג, קאסע-מאכער! פון זאפארט ווערען געברויכט געזעלען צו נייע קאסעס, ווי אויך א לערן-יינגעל באלד געצאהלט ביי זאקאפיאנסקי, בושצינער 14, אין געוועלב. 1295

אפצוגעבען א לוקס ביכער פאר א פאר-פאלק, וואוינט, מיט מעבעל אויף פילסודסקיעגא 27, וואוינונג 35. 1301

Natychmiast do oddania pokój na mieszkanie dla dwuch panów przy lepszej rodzinie za niskiem wynagrodzeniem miesięcznym. Pomorska 14, m. 4/5.

פון באלד איבערצוגעבען א פוזיר-לאקאל צוזאמען מיט א וואוינונג ביליג. — צו ערפאהרען זשעלאנא 40, ביים פריזיער קעניגשטיין. 1308

א גאלדענער האנדעלס-פונקט. אהן אפטרעט-געלד אבצוגעבען פון 1-טען מערץ, גרויסער לאגער ווי אויך א געוועלב. צו ערפאהרען ביים ווירט קאשטשעלנא 3. 1190

עס איז נויטיג

קוואליפיצירטע שנאפערינס קאנען זיך ווענ-דען אויף קאנסטאנטינער 56, ביי י. וויינבערג. 1278

א מיידעל צו מענסקע טאנדיט קען זיך מעלדען קאששעלנא 5, ביים וועש-נייהער. 1284

טאמבורירער מיט קעטעלשטיכמאשינען ווע-רען געזוכט פיעטרקאווער 131, וו. 2. 1282

אנ'אויספערטיגעריו צו טריקא-וועש קען זיך מעלדען פון זאפארט קעלמא 11, ביי פערלמוטער.

א פאדריטשנע, ווי אויך א לערן-מיידעל קענען זיך מעלדען פון זאפארט אין דער וועש-פראצאווניע ציגעל-גאס 4, וו. 12. 1303

א קוואליפיצירטע רעפעזירקע צו סוועטערס ווערט געזוכט אויף פאמארסקא 41 A. 1299

פערשידענעס

געהענדיג אין גאס דעם פרייטאג, האב איך פערלוירען א בינטל שליסלען פון 9 שטיק. אנ'ערליכער געפינער ווערט געבעטען אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג. 1276

א שדכן, וועלכער פערקעהרט אין בעסערע הייזער, ווערט געבעטען צו קלינגען אונטער'ן נומ' טעלעפאן 211-94. 1280

Uwaga! Korepetytor specjalista udziela lekcji dla młodzieży. Specjalna wypróbowana metoda nauczania dzieci w pierwszym roku szkolnym. Lekcja 50 gr. Wiadomość: Brzezińska 20. m. 12, front, II piętro. 1281

Języka polskiego, arytmetyki handlowej szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Cegielniana 11, m. 7, front, III p. od godz. 6–9 wiecz. 1275

א שלאפצימער, אנ'עס-צימער און א קיך-איינ-ריכטונג, ווי אויך פערשידענע שטוב-זאכען ביליג צו פערקויפען. ציגעל-גאס 15, וו. 10. 1288

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מעלאן-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ... דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה...

פיס און פלאט-פיס ספעציעלע אייגלאגען און די שיך. ...

ארטאפעדישער אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: ... פראפ. ד"ר בארענטש. פראפ. דר. י. מעלישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן סערזיבערע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

זייט א סך יאהרען האב איך געליטען אויף ברוך און אלע ברוך-באנדאזשן זענען נישט אימשטאנד געווען זי אנצוהאלטען. כ'בין געווען פערצווייפעלט. הכנס. א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, איז דער ברוך נישט נור געווארען איינגע-האלטען ... אויסקוריר'ט ... דעם הארציגסטען דאנק.

ל. סאלמאנאוויטש, אלעקסאנדראווסקא 29.

Palma-Patent

— די —
בעוואוסטע פעלד=בעטן
„Palma-Patent"

וואס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט
מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר

ווי אויך לעזשאקעס, פעלד - בעטלעך און פעלד - בענקלעך
מאטראצען
געבעטע, שאטקאווע, קאנאדיסקע קאזעטקעס, טאפטשאנעס

בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 131=85.
הורט — דעטייל

יעדער איינציגער
האט זיך אי-בערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"ח צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191=00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

— דורך —
עברי 3 חדשים

פון א=ב ביז עברי אין דאוונען דורך 3 חדשים ווערט געלערנט מיט קינדער פון 4 יאהר אן דורך מלמדים-ספעציאליסטען אין דעם בעוואוסטען רעליגיעזען

גן=ילדים פרעבעל= שולע

ביים בית=ספר „תורה=ודת"
פל. וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6

קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיימגעפיהרט דורך א ספעציעלען מענש.
איינשרייבונגען ווערען אנגענומען פון 11–1 מיטאג.

Dr. med.
H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12 2 און 5–8, זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-זאל

Nowość! ▲▲▲ Nowość!
MARJAN BRONA
„Miłość zagmatwanych chłopczyków" 1250
Cena 1 zł. ▲▲▲ Cena 1 zł.
Do nabycia we wszystkich księgarniach

טוך= און קארט=לאגער
Sz. Maroko
לאדז, נאוואמיעסקא 2,
פראנט, 1-טער שטאק, טעל: 159-43
עמפפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע און בעסטע דאמען= און הערען=שטאפען.
פאר שניידער — ספעציעלער ראבאט. 627

„SANATO"
כירורגיש=וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער=סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פלאטאקוו
כירורגישע אבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאנטאר.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6—6 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 60— . . . . . 4 . .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . . . 8 . .
פאר א מיליטער-שורה; ... 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Krulewer
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 78.